

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	10
1.1 Стан та проблеми розвитку банківської системи України.....	11
1.2 Економічна характеристика витрат діяльності банку.....	23
1.3 Теоретичні та методологічні аспекти внутрішнього контролю витрат діяльності банку.....	30
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	36
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ КБ «Правекс-Банк»	36
2.2 Оцінка нормативно-правового регулювання внутрішнього контролю витрат діяльності банку.....	44
2.3 Обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього контролю витрат діяльності банку.....	54
Висновки до розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	63
3.1 Організація внутрішнього контролю витрат діяльності банку.....	63
3.2 Методика внутрішнього контролю витрат діяльності банку.....	71
3.3 Удосконалення методики внутрішнього контролю витрат діяльності банку із застосуванням сучасних інформаційних технологій.....	83
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність роботи полягає в тому, структура внутрішнього контролю витрат банку змінюється і впливає на його ефективність. Тому важливо виявити витрати банку, які піддаються регулюванню і здійснити їх оптимізацію.

Вибір даної теми обумовлюється тим, що в сучасних умовах питання планування витрат комерційних банків і забезпечення їх стабільності набувають особливої гостроти та потребують серйозного вивчення.

Теоретична частина дослідження даної теми здійснювалась на підставі наукових робіт таких вчених як: Гладких Д.М., Вовчак О.Д., Болгар Т.М., Давидова Л.В., Донченко Л.В., Кириченко О.І., Стоян К.Є., Кузнецова С.А, Міщенко В.І., Мороз А.М., Науменкові С.В., Примостка Л.О., Пестовська, В.М., Раєвський З.С., Тиркало Р.І., а практична - на основі фактичних даних, представлених ПАТ КБ «Правекс Банк» .

Ринкова економіка вимагає від українських комерційних банків підвищення ефективності управління банківською діяльністю. Важлива роль у реалізації цієї задачі відводиться аналізу банківської діяльності.

З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку банку, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності проведення активних і пасивних операцій, оцінюються результати діяльності банку, його окремих підрозділів. Таким чином, успішний розвиток і надійність банківської системи України в сформованих економічних умовах багато в чому залежить від постановки в комерційних банках аналітичної роботи, що дозволяє давати реальну і всебічну оцінку досягнутим результатам діяльності

банків, виявляти їхні сильні і слабкі сторони, визначати конкретні шляхи вирішення виникаючих проблем. Аналіз банківської діяльності є основою ефективного управління банком, вихідною базою прийняття управлінських рішень на всіх рівнях банківського менеджменту.

Відомо, що, коли в банку будуть клієнти, то й банк у такому разі буде процвітати, і навпаки. Але у той же час, якщо банк переживатиме скрутне фінансове становище і не зможе вчасно і повністю виконувати свої зобов'язання, то клієнти такого банку так само можуть істотно постраждати, бо вони зберігають свої кошти на різних банківських рахунках. Варто також окремо виділити населення країни, чії заощадження є одним із самих зручних видів банківських ресурсів (тому що це ресурси довгострокового характеру і порівняно недорогі, що сприяє одержанню банком порівняно високого прибутку). Тому держава, будучи за Конституцією України гарантом стабільності в країні (зокрема й у грошово-кредитній сфері), піклується про міць банківської системи. На це спрямовано діяльність такого державного органу як Національний банк України (НБУ), однією з функцій якого і є забезпечення стабільності банківської системи країни.

Економічна криза, що відбувається в країні, з граничною ясністю показала роль банків як опорних пунктів платіжного обороту народного господарства. Багато банків цікавляться не прибутком, а яким чином вистояти та не поповнити ряди банкрутів. Це зв'язано не тільки з економічною нестабільністю в Україні, але й з тим, що діяльність банків пов'язана з великим ризиком, яким необхідно вміло управляти.

Банк можна назвати “лакмусовим папірцем” функціонування народного господарства в цілому. При сприятливих умовах та нормальних темпах розвитку народногосподарського комплексу в

цілому добре розвиваються і банківські установи; а у випадку погіршення фінансового стану підприємств, дефіциту фінансів держави, в сфері фінансово-кредитних установ з'являються проблеми з вільними грошовими коштами, збільшується контроль з боку Національного банку та інших державних органів, що зменшує ініціативу і в кінцевому результаті впливає на наслідки роботи банківської установи, тобто прибуток. Тому проблеми розвитку банківської системи — це в першу чергу проблеми розвитку економіки в цілому.

Банки є головною ланкою фінансової системи держави. Вони здійснюють вплив на діяльність господарюючих суб'єктів.

Витрати банку впливають на формування фінансового результату банківської системи.

Метою дослідження є обґрунтувати теоретичні, методичні та організаційні засади внутрішнього контролю витрат діяльності банку та розробити практичні рекомендації з його удосконалення на основі вивчення законодавства, спеціальної літератури та застосування практичних матеріалів.

Об'єкт дослідження: внутрішній контроль витрат діяльності банку.

Предмет дослідження: організаційні та методичні засади внутрішнього контролю витрат діяльності банку.

При виконанні дипломної роботи були використані різні методи економічних досліджень як загальнонаукові, так і специфічні. До перших відносяться методи формальної та діалектичної логіки, до других — статистичні методи.

Інформаційною базою дослідження є вітчизняні нормативно-правові акти з питань внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банках, постанови Національного банку України, Закони України, Кодекси, монографії, наукові статті, тези науковців з проблематики

окресленої теми, спеціалізовані періодичні видання, аналітичні дослідження, офіційні дані Національного банку України, внутрішні документи банку, фінансова звітність ПАТ КБ «Правекс-банк».

Наявність елементів новизни: Удосконалення системи внутрішнього контролю ПАТ КБ «Правекс-банк» шляхом впровадження новітнього програмного забезпечення. Автоматизовані процеси прийняття рішень дозволять банку економити витрати та час майже на всіх процесах. Прописаний програмний код в цих програмних продуктах дасть змогу вирішувати всі питання на місцях для фронт-менеджерів відділень без додаткових контролюючих міток інших співробітників, включаючи службові рішення співробітників головного банку. Новаторські рішення допоможуть банку в майбутньому вийти на новий рівень.

Практичне значення полягає в забезпеченні стабільного функціонування і розвитку банку. Прийнято до розгляду пропозиції щодо впровадження тестування автоматизованої системи внутрішнього контролю на відділеннях банку для більш ефективної роботи фронт-менеджерів відділень банку та співробітників головного банку.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 122 сторінок. Робота містить 6 таблиць, 2 рисунки, 3 додатки та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

1.1 Стан та проблеми розвитку банківської системи України

На сьогоднішній день банківський сектор України перебуває у складному становищі. Програма реформ оздоровлення банківської системи, запропонована Національним банком України, призвела до суттєвого зменшення кількості банків та до радикальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків.

При дослідженні сучасного стану банківської системи України необхідно звернути увагу на її роль у функціонуванні економіки країни та важливість для ефективного економічного зростання. Варто нагадати, що банківська система є невід'ємною складовою фінансової системи та економіки країни в цілому. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг. Не менш важливою функцією банківської системи є кредитування економіки та забезпечення фінансової стабільності. Без залучення коштів населення у банківський сектор неможлива фінансова санація підприємств, які потребують фондів для функціонування і реструктуризації. Як елемент фінансової системи, банківський сектор бере участь у реалізації широкого спектру функцій зазначеної системи.

Проте необхідно відзначити, що нерозривний зв'язок між банківською системою та економікою має двоїстий взаємозалежний характер. Яскравим прикладом може слугувати ситуація, коли загальна економічна рецесія призводить до дестабілізації банківського сектору, внаслідок чого погіршуються умови надання банківських послуг, що в свою чергу, призводить до подальшого занепаду економіки. Тому проблеми банківської системи необхідно

розглядати комплексно, у контексті розвитку вітчизняної економіки, та в динамічному розрізі – для більш об’єктивної оцінки сучасного стану та можливості прогнозування процесів, які будуть відбуватись у банківській системі.

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів. Динаміку зміни кількості банків за період 2007-2017 рр. ілюструє рис. 1.1 [4], за даними якого можна зробити висновок, що останні роки кількість банків суттєво зменшилась.

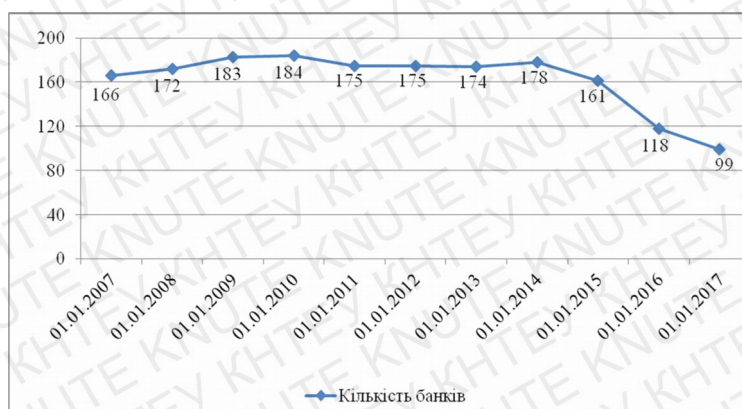

Рис. 1.1 Динаміка зміни кількості банків за період 2007-2016 рр.

Слід підкреслити, що незважаючи на зменшення кількості банків та труднощі у їх діяльності, спостерігається збільшення активів системних банків України, що дозволяє зробити висновок про підвищення їх потужності та стабільності. Особливої уваги заслуговує статистична інформація Асоціації українських банків (АУБ), яка висвітлює конкурентні позиції провідних банків України (табл. 1) [5].

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об'єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектора. До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні:

- зростання недовіри до банків;
- негативний вплив політичних процесів;
- суперечливість механізму рефінансування українських банків;
- девальвація національної грошової одиниці;
- подорожчання кредитних ресурсів в Україні;
- погіршення якості кредитного портфеля банків;
- низький рівень ризик менеджменту банків.

Проблема зростання недовіри до банків є однією з найбільш актуальних на сьогоднішній день. Її сутність полягає в тому, що збільшення недовіри населення до банків внаслідок негативного емоційного фону та скорочення обсягу вільних ресурсів у населення і підприємств призводить до відтоку депозитів, що в свою чергу дестабілізує діяльність банків, ускладнюючи процес видачі кредитів та розрахунків за своїми зобов'язаннями. Окрім цього, зростання недовіри інвесторів може призвести до відтоку інвестицій у банківський сектор, результатом чого стане ускладнення процесу відновлення нормальної діяльності вітчизняних банків. На думку експертів, ця проблема спричинена як важкою економічною ситуацією

в Україні, так і суперечливими діями Національного банку, коли фактично банківський нагляд не виконував свої прямі функції [6].

Загальна динаміка депозитного портфеля банків України в 2007-2016 рр. за даними НБУ наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1. 1

Динаміка зобов'язань і депозитного портфелю комерційних банків України в розрізі суб'єктів та терміновості в 2007-2016 рр.

В млрд. грн.

Назва показника	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016 р.	2017р.
Зобов'язання банків	529, 8	806,8	765,1	804,3	898,8	957,9	1085,5	1168,8	1150,7	1131,2
- кошти суб'єктів господарювання	111,9	143,9	115,2	144,0	186,2	202,6	234,9	261,4	317,6	351,8
їх питома вага в зобов'язаннях, %	21	18	15	18	21	21	22	22	28	31
в т.ч. строкові	54,2	73,4	50,5	55,3	74,2	92,8	104,7	102,5	96,2	92,1
їх питома вага в зобов'язаннях, %	10	9	7	7	8	10	10	9	8	8
- кошти фізичних осіб	163,5	213,2	210,0	270,7	306,2	364,0	433,7	416,4	389,1	404,8
їх питома вага в зобов'язаннях, %	31	26	27	34	34	38	40	35	34	36
в т.ч. строкові	125,6	175,1	155,2	206,6	237,4	289,1	350,8	319,1	281,5	294,5
їх питома вага в зобов'язаннях, %	24	22	20	26	26	30	32	27	24	26

Як видно з наведених даних, в депозитному портфелі переважають кошти фізичних осіб, але помітною була тенденція їх скорочення з 2013 р. по 2015 р., а також зниження їх питомої ваги в структурі зобов'язань відповідно з 40% до 34%, в тому числі, строкових коштів з 32% до 24%. Безумовно, строкові вклади дуже вигідні банку, оскільки він може більш активно маневрувати ними, ніж коштами до запитання. Тому їх скорочення є вкрай небажаним і дійсно становить значну проблему.

За статистичними даними, протягом 2014-2015 років банки України втратили 15,6 млрд. грн. депозитів в національній валюті

або 3,9%. Треба відзначити, що відтік депозитів у національній валюті фізичних осіб мав більш негативну динаміку і становив 64,6 млрд. грн. або 25,5% [7].

Ситуація з відтоком депозитів в іноземній валюті є ще складнішою у порівнянні з депозитами в національній, тому що на даний процес додатково впливають зовнішні фактори. Банківський сектор України протягом 2014-2015 років втратив 16,2 млрд. дол. США або 55,1% всіх депозитів в іноземній валюті, наявних на початок 2014 року. Причому, на відміну від депозитів в національній валюті, депозити в іноземній валюті скорочувались протягом усього періоду, як з рахунків фізичних осіб - на 13,3 млрд. доларів США або 60,5%, так і з рахунків юридичних осіб - на 2,9 млрд. доларів США або 39,2% [7].

Негативний вплив політичних процесів на банківську систему відображається у загостренні економічних проблем, спричинених конфліктом на Сході України, та неузгодженістю між політикою та економікою. Прикладом таких протиріч може слугувати накладення 15 березня 2017 року фінансових санкцій НБУ на українські дочірні підприємства російських банків, які знаходяться у державній власності. Причиною санкцій стала інформація про те, що Сбербанк почав обслуговувати клієнтів із самопроголошених республік та за словами заступника Голови НБУ К. Рожкової «посилення негативних тенденцій у відносинах України і Росії і нагнітання ситуації» [8]. Дане питання має двоїсте значення як для банківської системи, так і для України в цілому. З одного боку, економічна підтримка сепаратистів є неприйнятною у політичному плані; з іншого боку, різке зникнення російських банків у разі їх ліквідації може посилити дестабілізаційні процеси у банківській системі (частка активів даних банків складає 8,8 % від загальної суми) [3]. Не менш суперечливим залишається той факт, що уряд РФ може продовжити контроль над

дочірніми відділеннями банків через іноземні компанії та відповідальних осіб.

Питання рефінансування банків, які знаходяться у кризовому стані, також залишається актуальним для нашої країни. Сутність даної проблеми полягає в тому, що ряд банків після отримання рефінансування від НБУ не змогли повернути боргу і збанкрутували. За статистичними відомостями, за 2015 рік всі неплатоспроможні банки винні НБУ 55 млрд. гривень, а за весь рік вони погасили тільки 1,1 млрд. гривень боргів [9]. Згідно із зазначеними даними можна зробити висновок, що поточний інструмент рефінансування, який використовувався НБУ у кризовий період, є малоефективним і створює підґрунтя для економічних зловживань.

Девальвація національної грошової одиниці також суттєво вплинула на вітчизняну банківську систему. За 2014-2017 рр. гривня девальвувала по відношенню до долара США більше, ніж в 3 рази. Така різка девальвація призвела до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками (обслуговування валютних іпотечних кредитів стало неможливим для більшості позичальників). Ще одним наслідком девальвації стало зростання валютних активів і зобов'язань та необхідність докапіталізації більшості банків. За оцінками, банківський сектор України ще необхідно докапіталізувати на 120 млрд. грн., і це за умови відсутності подальшої девальвації [6].

Звертаючись до проблеми подорожчання кредитних ресурсів, варто відзначити, що з 4 березня 2015 р НБУ підняв облікову ставку до 30% для стримування інфляції в країні. Станом на 03.03.2017 р облікова ставка становить 14% [6]. Такі дії не дають банкам виконувати одну з основних своїх функцій - кредитувати економіку, що ще більше посилює економічну кризу в Україні. І хоча можна спостерігати поступове зниження облікової ставки за останні роки,

незалежні експерти скептично оцінюють таке урядове рішення. Як стверджує керівник аналітичного відділу ICU О. Вальчишен: «якщо заклик щодо прискорення зниження облікових ставок не супроводжуватиметься комплексом заходів (оздоровлення банківської системи, відмова від фіксації обмінного курсу через забезпечення його стабільності), це викличе ефект, протилежний очікуваному. Економічне зростання буде дуже хитким та нестабільним, а нагромадження заборгованості в іноземній валюті підвищує ризики нової фінансової кризи» [10].

Проблема зростання ціни на кредитні ресурси нерозривно пов'язана з питанням погіршення якості кредитного портфеля. В умовах військових дій на сході країни, на тлі погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури, платіжної дисципліни позичальників зростає частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитного портфеля.

Динаміку і склад кредитного портфеля комерційних банків України в 2007-2016 рр. наведено в табл.1.2, а приріст обсягу й питомої ваги проблемних кредитів – на рис. 1.2 [4].

За висновками Національного Інституту стратегічних досліджень України, погіршення якості кредитного портфеля призводить одразу до двох негативних наслідків. По-перше, позичальники припиняють своєчасно сплачувати відсотки по проблемних кредитах. Отже, банківські доходи зменшуються. По-друге, погіршення категорії позичальників змушує банки формувати під проблемні кредити додаткові страхові резерви за рахунок витрат. Таким чином, одночасно зі зменшенням доходів зростають банківські витрати [11].

Очевидно, що з останні десяти років – з 2007 р. по 2016 р. обсяг кредитного портфеля в цілому збільшився на 695,4 млрд. грн., або в 3,6 рази. Кредити юридичним особам збільшилися на 591,2 млрд. грн.

або в 4,5 рази, а фізичним особам - на 74,6 млрд. грн. або в 2 рази. Таким чином, кредити населенню зростали більш повільними темпами, порівняно з суб'єктами господарювання. Причому останні за своїм обсягом перевищували величину кредитів фізичним особам в середньому більше, ніж в 5 разів.

Сума проблемних кредитів зросла з 2007 р. по 2016 р. на 208,7 млрд. грн. або в 46,4 разів, а їх питома вага в структурі кредитного портфеля відповідно зросла з 1,7% до 22,1%, що слід вважати вкрай негативним фактом, пов'язаним, в тому числі, з недостатньою увагою до оцінки кредитних ризиків, а також побудови дієвої системи ризик-менеджменту.

Таблиця 1.2

Склад кредитного портфеля комерційних банків України в 2007-2016 рр., в млрд.грн.

Назва показника	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.
Кредитний портфель	269,7	485,5	792,4	747,3	755,0	825,3	815,3	911,4	1006,4	965,1
- кредити юридичним особам	167,7	276,2	472,6	475,0	508,3	580,9	609,2	698,8	802,6	785,9
- кредити фізичним особам	77,8	153,6	268,9	222,5	186,5	174,7	161,8	167,8	179,0	152,4
- частка проблемних кредитів в кредитному портфелі, %	1,7	1,3	2,3	9,4	11,2	9,6	8,9	7,7	13,5	22,1

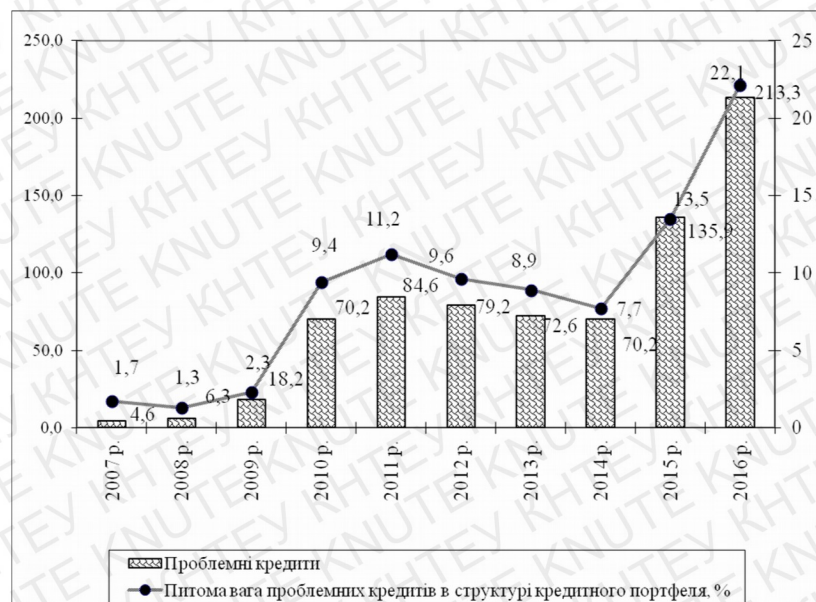

Рис. 1.2 Динаміка суми проблемних кредитів і їх питомої ваги в структурі кредитного портфеля банків України в 2007-2016 роках, млрд. грн.

В реальності практично кожний комерційний банк має у своєму портфелі проблемні кредити, і тому досить важливим є регулярний моніторинг і лімітування допустимого для банку відсотка цих кредитів щодо загальної вартості виданих позик, а також прийнятного рівня кредитного ризику.

Банківські установи продовжують достатньо обережно ставитися до активізації нарощування кредитування. Обсяги коштів на коррахунках в банках, які у поточному році коливаються переважно в межах 35-58 млрд гривень, свідчать про наявність потенційних можливостей до кредитування. Це пов'язано, насамперед, з:

невідповідністю між строками, на які залучаються депозити (у вересні 2017 року частка депозитів резидентів, залучених банками на строк понад 2 роки у загальному обсязі залучених коштів становила лише 0,5 % у національній валюті та 1,6 % в іноземній валюті), та потребами у довгострокових кредитах;

- альтернативністю, якою користуються банки, і яка стосується можливості купівлі депозитних сертифікатів НБУ та

вкладення коштів в державні цінні папери, що за своєю суттю вважаються безризиковими. Наприклад, починаючи з середини серпня 2017 р. обсяг державних облігацій у портфелі банків стабільно перевищує 300 млрд грн.;

- недосконалою системою захисту прав кредиторів та «непередбачуваністю» рішень судових органів тощо.

Іншим проблемним питанням, вже для позичальників, під час отримання кредитів виступають досить високі відсоткові ставки за кредитами. Хоча середньозважені ставки за новими кредитами в національній валюті сектору нефінансових корпорацій у вересні 2017 року становили лише 14,5 % та в іноземній – 7,1 %, доступ до кредитів мають не всі потенційні позичальники, оскільки відсоткові ставки визначаються банками індивідуально щодо кожного позичальника. Наприклад, підприємствам у сфері сільського господарства кредити в національній валюті надавались під 17,8% річних, добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 20,7 % річних, транспорту – 14,1 % річних, переробної промисловості – 14,0 %, оптової і роздрібної торгівлі - 14,4% річних. Тобто банки можуть надавати преференції щодо кредитування конкретних позичальників, розраховуючи на власні кредитні можливості та ураховуючи фінансовий стан позичальника.

Крім того, останнім часом активізувалося кредитування небанківськими фінансовими установами. І хоча це кредитування стосується переважно фізичних осіб – певна частка «клієнтури» банками втрачається. Наприклад, за даними Нацкомфінпослуг, наприкінці I півріччя 2017 року, залишок заборгованості за кредитами кредитних спілок становили 1,87 млрд грн., обсяг виданих кредитів кредитними установами-юридичними особами публічного права – 8,76 млрд грн., ломбардами – 8,38 млрд гривень.

Тобто, відновлення процесів кредитування за прийнятними відсотковими ставками потребує комплексного врегулювання і стосується як необхідності підтримки реального сектора економіки з боку держави, так і стимулювання банків до надання кредитів. В цьому напрямку дієвими можуть бути наступні кроки.

Проблема низького рівня організації ризик-менеджменту полягає в тому, що за період 2014-2015 рр. більшість вітчизняних банків не приділяли належної уваги управлінню кредитним ризиком та ризиком ліквідності, що призвело до зростання проблемної заборгованості в кредитному портфелі й неможливості виконувати свої зобов'язання в строк. Також варто відзначити неготовність банків до початку української економічної кризи та фінансової дестабілізації, спричиненої анексією Криму та конфліктом на Сході України.

Ситуація дещо покращилась з 2016 року, почалось відновлення депозитних ресурсів. На це позитивно вплинула певна стабілізація економічної ситуації в державі внаслідок перегляду політики НБУ.

Найбільш важливим заходом регулятора стало запровадження режиму інфляційного таргетування, сутність якого полягає у публічному оголошенні кількісних цілей з інфляції та зобов'язанні центрального банку досягати цих цілей протягом середньострокового періоду. В рамках даного режиму рішення щодо грошово-кредитної політики приймаються з урахуванням прогнозу інфляції. Основним монетарним інструментом і операційним орієнтиром за такого монетарного режиму виступає процентна ставка. Якщо прогнозована інфляція знаходиться вище цільового рівня, то для її стримування проводиться політика "дорогих грошей", тобто процента ставка підвищується. І навпаки – при нижчому прогнозованому показнику інфляції порівняно з цільовим рівнем проводиться політика "дешевих грошей", коли процентна ставка знижується .[12]

Рішення про перехід до режиму інфляційного таргетування було затверджено Правлінням НБУ у серпні 2015 р.

Однак, крім режиму інфляційного таргетування, для вирішення вище зазначених проблем необхідно застосувати систему заходів, які, з одного боку, зможуть покращити стан банківської системи як елементу фінансової, а з іншого боку, сформують загальноекономічні умови для розвитку банківської діяльності.

Вище сказане дозволяє зробити висновки:

- 1) банківський сектор здійснює комплексний вплив на функціонування фінансової сфери шляхом нормалізації механізму розподілу фінансових ресурсів, забезпечення обігу грошової маси та економічної стабілізації. Проте необхідно враховувати, що в кризових умовах економіка та банківська система можуть посилювати негативний взаємовплив;
- 2) сучасний стан функціонування банківської системи України характеризується наявністю ряду негативних факторів, до яких відносяться: військово-політична нестабільність, загальноекономічна дестабілізація, зниження довіри населення до банківського сектору та продуктів, що пропонують його суб'єкти;
- 3) діяльність НБУ у сфері регулювання банківської системи можна охарактеризувати за наступними напрямками: «оздоровлення» банківського сектору шляхом виводу з ринку недієздатних банків; реалізація політики інфляційного таргетування, основним завданням якої є забезпечення інфляційної стабільності та більш ефективної координації дій НБУ з відповідальними структурами; накладення санкцій на банки, які є дочірніми відділеннями російських державних банків;
- 4) для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення

довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

1.2 Економічна характеристика витрат діяльності банку

В основі формування собівартості банківських операцій лежать витрати комерційних банків. Загальна сума прибутку, який отримує банк, визначається як різниця між загальною сумою доходів та загальною сумою витрат банку, що визначає значимість дослідження банківських витрат.

Інтерес до витрат почав формуватися одночасно з розвитком промисловості з настанням XIX століття. В розвиток теорії управління витратами значний вклад вніс К. Маркс. Він з високою деталізацією розглядав витрати капіталістичного виробництва і обігу, їх види, закономірності формування і фактори, які їх обумовлюють.

А. Маршалл в рамках теорії «граничних витрат виробництва» виявив закономірності зміни середніх витрат виробництва при збільшенні об'ємів виробництва. В числі сучасних авторів, які досліджували витрати, можна насамперед назвати Хорнгрена Ч. Т., Фостера Дж., Шима Дж. К., Сігела Дж. Г., Апчерна А. [11].

В економічній літературі є розбіжності в тлумаченні поняття «витрати». Наведемо визначення даного поняття за основними підходами (табл. 1.3).

Оскільки діяльність банків відрізняється від діяльності

виробничих підприємств, то доцільно зауважити, що витрати банку – це сукупність виплат у готівковій та безготівковій формах у зв'язку з розробкою банківських продуктів, наданням послуг, виконанням робіт по їх реалізації [9]. Деякі автори визначають витрати як «всі внутрішні та зовнішні по відношенню до банку економічні елементи, використовувані в процесі здійснення ним операцій, пов'язаних з розробкою, впровадженням та реалізацією банківських продуктів і послуг» [2].

Таблиця 1.3

Підходи до визначення поняття «витрати» [6]

Визначення	Підхід	Змістовий акцент
Витрати – це прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й утримати ресурси в межах даного напрямку діяльності.	Альтернативної вартості	Витрати визначаються з позиції їх раціонального використання на основі їх можливої економії як основного критерію ефективності діяльності підприємства.
Витрати – це виражені в грошовій формі витрати різних ресурсів	Підхід	Змістовий акцент
		Витрати розглядаються як сукупність грошових коштів,
(праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу і розподілу продукції, товарів.	Вартісний	які були витрачені для здійснення виробництва продукції.
Витрати – це вартість ресурсів, що використовуються в подальшому для отримання прибутку або досягнення інших цілей.	Цільовий	Витрати визначаються як засіб досягнення певних цілей.
Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.	Бухгалтерський	Основи формування інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються стандартом бухгалтерського обліку.
Витрати – це ресурси, витрачені на конкретні цілі, у вартісному вираженні.	Ресурсний	Розмір витрат визначається виходячи з величини використаних матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Проаналізувавши підходи до визначення поняття «витрати», можна узагальнити, що витрати утворюються в процесі формування та використання ресурсів для досягнення певної мети.

Витрати банку проявляються в зменшенні економічної вигоди в аналізованому періоді внаслідок проведення банком фінансових і господарських операцій, які зменшують активи банку чи збільшують заборгованість.

Валові витрати поділяються на процентні та непроцентні. Процентні включають:

- відсотки, сплачені за депозитами підприємств, населення;
- відсотки, сплачені за міжбанківськими кредитами і депозитами;
- відсотки, сплачені за залишками на розрахункових рахунках клієнтів.

Непроцентні витрати включають:

- комісійні;
- витрати з операцій з цінними паперами;
- витрати з операцій на валютному ринку;
- заробітну плату й інші витрати (нарахування на фонд оплати праці, премії) ;
- інші операційні та адміністративні витрати (утримання й оренда помешкань, податки, витрати на рекламу, охорону тощо).

Витрати банку на утримання і експлуатацію будинків і устаткування, оплату праці персоналу носять відносно постійний характер. Їх питома вага в загальній сумі витрат банків, як правило, значна [3].

Виділимо основні ознаки витрат: витрати проявляються у зменшенні економічної вигоди, витрати є необхідною умовою отримання доходу, витрати утворюють вартість, витрати мають цільову спрямованість, витрати виражаються у грошовій формі, витрати виражають фактичне використання сировини, матеріалів,

послуг.

Залежно від цілей класифікації виділяють різні види витрат. Більшість зарубіжних і вітчизняних авторів виокремлюють три групи цілей: оцінка запасів та визначення фінансового результату; прийняття рішень; здійснення процесу контролю за їх виконанням [13]. Згрупуємо види витрат в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Класифікація витрат банку

Ознака класифікації	Вид витрат	Мета використання
Повнота здійснення витрат	Невичерпані витрати, вичерпані витрати	Для визначення фінансового результату
За функціональним виникненням	Виробничі витрати, допоміжні витрати, адміністративні витрати	Для контролю за діяльністю
За способом віднесення на собівартість	Прямі, непрямі	Для визначення собівартості банківського продукту, калькуляції ціни
Спосіб віднесення до певних видів продукції	Основні, накладні	Для визначення собівартості та ціни
Порядок формування фінансового результату	Операційні, Фінансові, інвестиційні	Для визначення фінансового результату та за видами діяльності
Ознака класифікації	Вид витрат	Мета використання
Процес обліку	Однорічні, комплексні	Для здійснення облікових процедур
Час здійснення витрат	Поточні, довгострокові	З метою рішення цілей, планування витрат
Залежно від зміни фактора витрат	Змінні, постійні, напівпостійні, напівзмінні	З метою оптимізації виробничого процесу, аналізу беззбитковості і вивчення моделей поведінки витрат
Порядок обчислення	Фактичні, планові, нормативні	З метою прогнозування, регулювання та контролю за нормами і рівнем витрат

Класифікація витрат банку здійснюється відповідно до Постанови Правління Національного банку України від 18. 06. 2003 № 255 «Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і

витрат банків України» та Постанови Правління НБУ від 17. 06. 2004 № 280 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України» [14, 16].

Аналогічно доходам витрати поділяються на три групи: операційні, інвестиційні, фінансові.

В результаті операційної діяльності в банку виникають такі витрати:

- процентні витрати;
- комісійні витрати;
- витрати на формування спеціальних резервів банку;
- інші операційні витрати;
- загальні адміністративні витрати;
- податок на прибуток [1, с. 110].

Процентні витрати – операційні витрати, сплачені банком за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що залучені банком, суми яких обчислюються пропорційно часу із застосуванням ефективної ставки відсотка [17].

Процентні витрати включають проценти, що сплачені за депозитами підприємств і організацій, депозитами фізичних осіб, міжбанківськими кредитами і депозитами, залишками на поточних рахунках клієнтів.

Комісійні витрати (комісії) – операційні витрати, за отриманими послугами. Комісії за отриманими послугами залежно від мети їх оцінки та основи обліку пов'язаного з ними фінансового інструменту поділяються на:

- комісії, що є невід'ємною частиною витрат фінансового інструменту. До них належать комісії за ініціювання кредиту, що сплачені банком і пов'язані з зі створенням або придбанням фінансового інструменту;

- комісії, що сплачені банком, за зобов'язання з кредитування (резервування кредитної лінії) під час ініціювання або придбання кредиту; комісії, що сплачені банком від випуску боргових зобов'язань.

Комісії за ініціювання кредиту включають комісії за оцінку фінансового стану позичальника, комісії за оцінку гарантій, застав, комісії за обговорення умов інструменту, комісії за підготовку, оброблення документів та завершення операції тощо;

- комісії, що сплачуються під час надання послуг, визначаються витратами. До них належать комісії за розрахунково-касове обслуговування, комісії за обслуговування кредитної заборгованості, комісії за резервування кредитної лінії, комісії за управління інвестицією тощо;

- комісії, що сплачуються після виконання певних дій, визначаються як витрати після завершення певної операції. До них належать комісії за розподіл акцій, розміщення цінних паперів за операціями з андерайтингу, за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів, синдикування кредиту. за довірче обслуговування тощо.

Витрати на формування спеціальних резервів банку – це витрати на покриття можливих збитків від зменшення корисності активів банку та списання безнадійних активів.

Інші операційні витрати – витрати, від операцій, що не пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю, а також ті, що не включені в вищезазначені групи операційних витрат. Інші операційні витрати включають витрати від оперативного лізингу, витрати на послуги аудиту, витрати на інкасацію, неустойки (штрафи, пені), що сплачені за банківськими операціями.

Загальні адміністративні витрати – операційні витрати, що пов'язані з забезпеченням діяльності банку. Вони включають витрати

на утримання персоналу, амортизацію необоротних активів, витрати на утримання та експлуатацію основних засобів і нематеріальних активів (ремонт, страхування), інші експлуатаційні витрати (комунальні послуги, охорона тощо), гонорари за професійні послуги; витрати на зв'язок (поштові, телефонні, факс тощо), сплату податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток, та інші витрати на обслуговування банку та управління ним.

Податок на прибуток – операційні витрати банку, що пов'язані зі сплатою податку відповідно до чинного законодавства.

Інвестиційні витрати включають витрати за операціями із зменшення інвестицій в асоційовані компанії, дочірні установи, витрати з придбання основних засобів та нематеріальних активів.

Фінансові витрати включають витрати за операціями з цінними паперами власного боргу, витрати за субординованим боргом, дивіденди, сплачені протягом звітного періоду.

Витрати, що понесені банком за В. В. Москалюк поділяються на наступні групи [11]:

- відсотки, що сплачені банком клієнту при реалізації даного банківського продукту (відсотки за вкладами, проданими векселями, відсотки за залишками на поточних рахунках). Сплачені відсотки оформляються окремими проводками в програмі операційного дня банку і можуть бути отримані в вигляді виписок із архівів цієї програми;
- комісійні витрати, що виплачені банком на користь третіх осіб при реалізації клієнту даного банківського продукту (наприклад, комісія за операціями на валютній біржі за заявкою клієнта) ;
- операційні витрати, тобто собівартість реалізованого продукту для банку. Включають прямі витрати витратних матеріалів, витрати на заробітну плату, різноманітні накладні витрати (орендна плата, амортизаційні відрахування, плата за комунальні послуги) ;

- витрати по залученню ресурсів, що видаються клієнту (кредитні, враховані векселі). У вигляді самостійних сум дані витрати не існують, але вони повинні бути розраховані за даними про суми залучених ресурсів і середніх ринкових ставках залучених ресурсів у відповідній валюті на відповідний термін.

1.3 Теоретичні та методологічні аспекти внутрішнього контролю витрат діяльності банку

На основі витрат банку визначається прибуток банку. Тому важливим є дослідження факторів, які впливають на витрати банку, з метою управління витратами банку.

Чинники, які впливають на обсяг і структуру витрат банку, можна згрупувати за такими критеріями:

- за походженням: внутрішні та зовнішні;
- залежно від сфери охоплення: чинники макро та мезосередовища;
- за наслідками впливу: позитивні та негативні чинники [18].

До зовнішніх факторів можна віднести регулювання держави. На рівні держави управління витратами банків відбувається переважно через Національний банк України з використанням різних інструментів. Інструментами, які використовує НБУ, є:

- процентна політика, що застосовуються при міжбанківському кредитуванні. До інструментів даної групи належить облікова ставка НБУ, яка впливає на попит на міжбанківський кредит;
- операції на відкритому ринку, які використовуються передусім для регулювання попиту на міжбанківський кредит;
- операції на відкритому ринку, що використовуються передусім

для регулювання попиту і пропозиції;

- встановлення економічних показників діяльності комерційних банків.

Наступним зовнішнім фактором є стан економіки. При нестабільній економічній ситуації знижується довіра до банків, в результаті чого витрати банку на залучення ресурсів зростатимуть. Банку необхідно буде зменшувати частку адміністративних витрат шляхом скорочення персоналу та оптимізації регіональної структури. При стабільній економічній ситуації довіра до банків зростає, відповідно витрати на залучення ресурсів зменшуються.

На витрати банку здійснюють вплив соціальні фактори, що визначаються як розмір особистих доходів громадян, здатність споживати банківські послуги.

На витрати банку впливає податкове законодавство. Податок на прибуток та інші податки, які сплачує банк (податок на додану вартість, податок на землю), враховуються у витратах. Тому при збільшенні ставок податків зростають витрати банку.

Витрати банку залежать також від діяльності конкурентів. При встановленні конкурентами більш вигідних на залучення клієнтів, у банку може бути збільшений обсяг процентних витрат, який безпосередньо пов'язаний з залученням ресурсів.

Одним з несприятливих факторів є інфляція, що призводить до загального здороження ресурсів.[25]

Внутрішніми по відношенню до витрат банку є:

- організаційна структура банку;
- кваліфікація спеціалістів;
- обсяг та параметри банківських продуктів;
- якість маркетингової політики банку.
- якість управління формування ресурсів банку (полягає у встановленні вигідних для банку цін на залучені ресурси з метою

зменшення процентних витрат у загальній сумі витрат банку).

Серед внутрішніх факторів можна виокремити екстенсивні та інтенсивні фактори. До екстенсивних належать фактори, що відображають обсяг ресурсів (наприклад, зміни обсягів ресурсної бази, кількості регіональних підрозділів, чисельності працівників). До інтенсивних відносять фактори, що відображають ефективність використання ресурсів чи сприяють цьому (підвищення кваліфікації працівників, впровадження прогресивних технологій) [7].

Для банків України основним документом, що регламентує внутрішній контроль є «Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України», затв. Постановою Правління НБУ від 30.12.1998. № 566 [3].

Основні моменти, що розглянуті в цьому положенні:

- наведено визначення внутрішнього банківського контролю його види (бухгалтерський та адміністративний);
- система внутрішнього банківського контролю має бути чітко документована;
- бухгалтерський контроль - це сукупність процедур, що дають змогу забезпечити збереження активів банку та достовірність звітності, що складається службою бухгалтерського обліку на основі даних, отриманих від операційних підрозділів.

Бухгалтерський контроль буває : попереднім, поточним та подальшим. Він забезпечує, щоб операції проводились тільки з дозволу керівника банку та відображувались згідно з вимогами облікової політики банку; система аналітичного обліку відстежувала використання ресурсів та рух активів банку; розпорядження активами - лише в межах встановлених повноважень; інвентаризація активів та зобов'язань проводилася з певною регулярністю, а виявлені недоліки усувалися належним чином. Відповідальний працівник здійснює контроль операції, а щодо певних операцій може бути призначений

додатковий контроль. Головні бухгалтери банків, їх заступники, начальники відділів та інші працівники, на яких покладено обов'язки подальшого контролю, повинні систематично проводити перевірки стану обліково-операційної роботи.

За результатами контрольних перевірок вживаються заходи щодо усунення виявлених порушень та їх недопущення в майбутньому.

Внутрішній контроль на всіх рівнях допомагає керівництву банку приймати правильні рішення в майбутньому та контролювати теперішні економічні та рівневі процеси, вирішувати дострокові питання банку. Внутрішній контроль виконує функцію захисту від усіх ризиків, що загрожують банку, а саме:

- зовнішні по відношенню до банку макроекономічні, фінансові, нормативно-правові, соціальні умови діяльності банківського сектора і іншими загальними причинами;
- несприятливі кон'юнктурні зміни на ринках, де діє банк, і на ринках, де діють його клієнти;
- не сприятливі змінами потреб і переваги клієнтури діями сил конкуренції та окремих конкурентів;
- фактори неекономічного характеру (наприклад, тиск кримінального світу, факти шахрайства сторонніх осіб і т.п.);
- відсутність в банку продуманої стратегії розвитку, нормального планування, обґрунтованих політик щодо розвитку окремих напрямків його діяльності на майбутній період, в тому числі на випадки "поганих сценаріїв" розвитку подій;
- брак капіталу, вільних коштів для проведення операцій, в яких потребують клієнти; недотримання платіжної та звітної дисципліни;
- відсутність повноцінного і несуперечливого комплексу внутрішньої регламентує і методичної документації або його формального наявності;

- невідповідність організаційної структури і структур управління банку характеру його реальної діяльності;
- відсутність належного розподілу і закріплення повноважень і відповідальності на різних рівнях управління;
- неефективна організація систем захисту економічної та інформаційної безпеки банку;
- Неправомірні або некомпетентні рішення керівництва банку;
- Неефективна організація інформаційних потоків, неузгодженості дій між різними підрозділами банку;
- Некомпетентні або безвідповідальні дії співробітників, недотримання ними прийнятих в банку правил і процедур; відставання банку від конкурентів в плані пропонованих клієнтам видів банківських операцій, умов і якості їх виконання, використовуваних при цьому техніко-технологічних засобів;
- Збої в роботі операційного технологічного обладнання банку; фактів шахрайства з боку співробітників банку.

Висновки до розділу 1

Сучасні економічні процеси вимагають від українських комерційних банків підвищення ефективності, шляхом продуктивних рішень на ринку. Важлива роль у реалізації цієї задачі відводиться аналізу банківської діяльності. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку банку, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності проведення активних і пасивних операцій, оцінюються результати діяльності банку, його окремих підрозділів. Таким чином, успішний розвиток і надійність банківської системи України в сформованих економічних умовах багато в чому залежить від постановки в комерційних банках

аналітичної роботи, що дозволяє давати реальну і всебічну оцінку досягнутим результатам діяльності банків, виявляти їхні сильні і слабкі сторони, визначати конкретні шляхи вирішення виникаючих проблем.

Діяльність банків відрізняється від діяльності виробничих підприємств, то доцільно зауважити, що витрати банку – це сукупність виплат у готівковій та безготівковій формах у зв'язку з розробкою банківських продуктів, наданням послуг, виконанням робіт по їх реалізації. Витрати банку проявляються в зменшенні економічної вигоди в аналізованому періоді внаслідок проведення банком фінансових і господарських операцій, які зменшують активи банку чи збільшують заборгованість. На витрати банку впливає податкове законодавство. Податок на прибуток та інші податки, які сплачує банк (податок на додану вартість, податок на землю), враховуються у витратах. Тому при збільшенні ставок податків зростають витрати банку.

Внутрішній контроль на всіх рівнях допомагає керівництву банку приймати правильні рішення в майбутньому та контролювати теперішні економічні та рівневі процеси, вирішувати дострокові питання банку.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ КБ «Правекс-Банк»

Організаційна структура Правекс-банку схожа з іншими підприємницькими структурами і регламентується Законами України «Про господарські товариства», «Про банки і банківську діяльність».

Структура ПАТ КБ «Правекс-Банку» як складова, від якої залежить ефективність реалізації стратегії банківського маркетингу. Загалом під системою розуміють сукупність елементів, пов'язаних відношеннями та зв'язками один з одним. Мережа цих зв'язків та відношень формує структуру. При цьому елементи системи (підсистеми) функціонують у часі як єдине ціле: кожен елемент працює задля мети цілої системи. З огляду на це, розглянемо організаційну структуру та цілі діяльності банку з точки зору вирішення питань, що стоять перед вищим менеджментом при формуванні ефективної структури активів і пасивів. Структура банківської установи відображає основні логічні взаємозв'язки рівнів управління, розмежовує сфери відповідальності, оптимізує процеси інформаційного забезпечення, що дає змогу досягти поставлених цілей та завдань із найбільшою ефективністю. Налагодженість внутрібанківських схем, процедур прийняття рішень, розподіл функцій та повноважень - запорука продуктивної взаємодії підрозділів банку.

Правекс-Банк є членом Інтеза Санпаоло (Intesa Sanpaolo), найбільшої банківської групи Єврозони, яка є лідером в усіх сферах бізнесу в Італії та присутня в усьому світі. Оновлення бренду встановлює візуальне представлення Банку як частини Групи. Правекс-Банк працює на ринку з 1992 року та обслуговує українських

клієнтів впродовж 25 років. Банк надає повний спектр банківських послуг фізичним особам, корпоративним та інституційним клієнтам. Правекс-банк став частиною Інтези Санпаоло (Intesa Sanpaolo) у 2008 році.

ПАТ КБ «Правекс-банк» є частиною банківської групи Інтеза Санпаоло (Intesa Sanpaolo), що входить до числа провідних банківських груп Єврозони і є лідером в усіх сферах бізнесу в Італії.

ПАТ КБ «Правекс-банк» постійно вдосконалює свою роботу, підвищує стандарти надання банківських послуг і стає кращим для своїх клієнтів та партнерів.

Інтеза Санпаоло входить до числа найбільших банківських груп у Єврозоні і є лідером в усіх сферах бізнесу в Італії: роздрібному, корпоративному та управлінню приватним капіталом. В Італії Група обслуговує 12,6 мільйонів клієнтів через мережу з 4800 розподілених по всій країні відділень, її ринкова частка складає не менше, ніж 12% у більшості регіонів Італії.

Інтеза Санпаоло представлена в країнах Центральної та Східної Європи, а також в країнах Близького Сходу та Північної Африки, приблизно 1100 відділеннями та 7,6 мільйонами клієнтів, які належать до дочірніх компаній Групи, що здійснюють комерційну банківську діяльність в 12 країнах. Крім того, міжнародна мережа фахівців з підтримки корпоративних клієнтів представлена у 26 країнах, зокрема на Близькому Сході, у Північній Африці та у тих областях, де італійські компанії проявляють найбільшу активність.

Акціонерне товариство "Правекс-банк"

(скорочено АТ "Правекс-банк")

Адреса: 01021, Україна, м. Київ, Кловський узвіз, 9/2
к/р 32006102801026 в Національному банку України (код банку 300001)

Код МФО 380838 , ідентифікаційний код за ЄДРПОУ 14360920 ,

факс: 0-44-201-17-80 ,e-mail: bank@pravex.ua , Ліцензія НБУ №7 від 18.04.2018.

Правекс-банк першим серед комерційних банків України розпочав приділяти належну увагу роботі з клієнтами, використовуючи інформаційний контакт з клієнтом за допомогою телефону і понад 20 років успішно реалізує даний проект.

Стратегічною метою діяльності і розвитку ПАТ КБ «Правекс-банк» (надалі – Банк) є створення універсального банку, який надає повний спектр банківських послуг юридичним та фізичним особам.

Функціонування в рамках стриманого макроекономічного сценарію на фоні замороження військового конфлікту на Сході України, нестійких економічних умов, існуючих інфляційно-девальваційних ризиків та змінних намірів учасників фінансових ринків не дозволило Банку повноцінно реалізувати свою стратегію розвитку протягом 2017 року і мало негативний вплив на фінансові результати.

Враховуючи всі вищезазначені фактори, Банк був змушений спрямувати зусилля на збереження статусу надійного та платоспроможного банку, і визначив та зосередився на таких пріоритетних напрямках:

- управління ліквідністю та валютними ризиками;
- продовження роботи з проблемними кредитами;
- підвищення ефективності роботи Банку та покращення фінансових результатів;
- посилення конкурентних позицій банку, як в корпоративному так і в роздрібному сегменті, в тому числі за рахунок залучення нових клієнтів та покращення рівня обслуговування.

В рамках пріоритетних напрямків були здійснені такі заходи:

- зосередився на підвищенні обсягу вільних коштів з одночасним розміщенням їх у депозитні сертифікати НБУ з метою

уникнення ризиків ліквідності та одночасним забезпеченням безризикового процентного доходу;

- здійснював обмежене кредитування юридичних осіб, зосереджуючись на клієнтах, що мають стабільний фінансовий стан та високу репутацію на ринку;

- знизив вартість залучених коштів від клієнтів, в першу чергу розбірливих клієнтів без істотного впливу на вільну ліквідність;

- зменшив обсяг прострочених кредитів за рахунок активізації реструктуризації заборгованості та продажу прострочених кредитів;

Система оподаткування ґрунтується на принципах стабільності, обов'язковості, соціальної справедливості при визначенні та утриманні податків, зборів і внесків.

Податки — це обов'язкові платежі, утримувані державою з фізичних та юридичних осіб в державний та місцевий бюджети і позабюджетні фонди. В Україні запроваджені такі податки, як податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств і організацій, податок з власників транспортних засобів, податок з реклами, комунальний податок тощо.

Зборами називають обов'язкові платежі юридичних та фізичних осіб за надані їм послуги або на високорентабельні та монопольні товари (продукцію). До зборів відносять акцизний збір, ринковий збір, збір за ордер на квартиру, курортний збір та ін. Внески до державних цільових фондів — це обов'язкові відрахування юридичних та фізичних осіб на формування державних Цільових фондів. Внески сплачують до пенсійного фонду; фонду сприяння зайнятості населення; фонду ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення; на будівництво, ремонт і утримання автомобільних доріг; на формування державного інноваційного фонду тощо. Контроль за дотриманням підприємствами і громадянами податкового законодавства здійснює державна податкова служба,

створена при Кабінеті Міністрів України у складі Головної державної податкової адміністрації України та державних податкових адміністрацій в областях, районах, містах і районах у містах.

Головним завданням державної податкової адміністрації є забезпечення дотримання законодавства про податки, повний облік усіх платників та інших обов'язкових платежів у бюджет, здійснення контролю і досягнення правильності обчислення та сплати цих платежів. Важливого значення у формуванні інформації про податки та їх сплату набуває бухгалтерський облік. Бухгалтерський облік податків, зборів та внесків банки ведуть на рахунках № 3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами» та № 3619 «Інша кредиторська заборгованість за господарською діяльністю банку».

Розглядаємо податки, внески та збори які сплачує ПАТ КБ «Правекс-Банк» (табл 1.2).

Таблиця 2.1

Перелік податків, внесків та зборів які сплачує Правекс-банк

Назва податку/внеску/збору	Термін подання звітності	Термін сплати податку	Форма звітності
Податок на додану вартість	До 20 числа поточного місяця	За 10 днів після граничного строку подання звітності	Місячна
Податок на прибуток	Протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу	Протягом 50 днів після закінчення звітного кварталу	Квартальна

Податок на додану вартість (ПДВ) — це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент).

Податок на прибуток - це прямий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій.

Баланс складається із двох рівновеликих частин — активу і пасиву. Актив — від латинського *aktivus* – діяльний, діючий. Пасив — від латинського *passivus* — пасивний, недіяльний. Однак ці терміни в бухгалтерському обліку втратили свій первісний смисл і тому мають певною мірою умовне значення. В активі балансу відображаються вартість майна і боргових прав; в пасиві — джерела фінансових ресурсів і зобов'язання підприємства по позиках і кредиторській заборгованості. Кожен із цих засобів і джерел покриття називаються статтею, а близькі за економічним змістом статті об'єднуються у розділи, а всередині їх — у групи. Уміння читати й аналізувати баланс - означає знати зміст кожної його статті, способи її оцінки та взаємозв'язок з іншими статтями; характер можливих змін кожної статті і вплив їх на фінансовий стан підприємства.

Показники, які містяться в балансі підприємства (Ф №1), є моментними, тому аналіз лише за даними балансу проводиться за значеннями їх на початок і кінець звітного періоду. Загальний аналіз балансу підприємства включає: — порівняльний аналіз темпів зміни валюти балансу (підсумкове значення активу або пасиву); обсягу реалізації, величини прибутку;

- горизонтальний аналіз балансу;
- вертикальний аналіз балансу.

Фінансовий стан на відміну від фінансових результатів може бути встановлений не за будь-який період, а на певну конкретну дату цього періоду, оскільки система показників " Балансу" є моментною

(система моментних показників). Якщо в аналізі одночасно використовуються інтервальні і моментні показники (дані балансу), то останні слід умовно перетворити в інтервальні як півсуму значень на початок і кінець періоду.

Детальну динаміку доходів, витрат та фінансового стану можна переглянути в табл. 2.2

Таблиця 2.2

**Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів ПАТ КБ
«Правекс-банку» за 2013-2017 р.**

тис. грн

№	Показник	Роки			Відхилення			
		2013	2016	2017	2017/2013		2017/2016	
					Абс.	Відн., %	Абс.	Відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Чистий дохід від реалізації послуг	(330711)	(605844)	(93231)	237480	2,54	-512613	-5,49
2	Валовий прибуток (збиток)	(317893)	(588381)	(110196)	207697	-1,88	-478185	-4,33
3	Інші операційні доходи	16882	47199	95721	78839	0,82	-48522	0,5
4	Адміністративні та операційні витрати	(547121)	(576514)	(564836)	-17715	0,03	-11678	-0,02
5	Збиток від діяльності що триває	(330711)	(588381)	(110196)	220515	-2	-478185	-4,33
6	Фінансовий результат від операційної діяльності	(449354)	269986	1078535	1527889	1,41	-808549	0,74
7	Інші доходи	5578	47134	66778	61200	0,91	-19644	0,29
8	Інші витрати	(338843)	(250409)	(201713)	137130	-0,67	-48696	-0,24
9	Дохід (витрати) з податку на прибуток	(39952)	4616	1495	41447	27,72	3121	-2,08
10	Чистий фінансовий результат	(358836)	917691	1088693	1447529	1,32	-171002	0,15

Відхилення 2017/2013 від чистого доходу реалізацій та послуг складає -5.49% , хоча відхилення 2017/2013 роки було 2,54%.

Валовий збиток зменшився на 4,33%. Відхилення 2017/2013 роках складало 1,88%.

Дохід від інших операцій банку підвищився на 0,5%, хоча підвищення в 2017/2013 роках було 0,82%.

Операційні та адміністративні витрати для банку, так як і перші дві операції, у всіх роках збиткові. Але збитковість в 2017/2016 роках зменшилась на 0,02%.

Збиток від діяльності складає -4,33% в 2017/2016 роках. В 2017/2013 було 2%.

Фінансовий результат від операційної діяльності має позитивну динаміку. Відбулось збільшення до 1078535 тис.грн, що не може не радувати. Відхилення в 2017/2013 роках 0,74%.

Інші доходи банківської діяльності складають 0,29%, хоча в 2017/2013 роках відхилення було 0,91%. Інші витрати банківської діяльності достатньо збиткові, але тенденція покращується. -0,24% в 2017/2016 роках.

Дохід (витрати) з податку на прибуток - спостерігається непогана тенденція. Банку вдалось вийти зі збитковості по даній операції. Відхилення в 2017/2016 році складає вже -2,08 %.

Чистий фінансовий результат Правекс-банку за 2017 рік підвищився на 0,15% і складає 1088693 тис. грн. В 2016 році фінансовий результат складав 917691 тис.грн., а в в 2013 були самі збитки.

Отже, проаналізувавши показники динаміки доходів, витрат та фінансових результатів

ПАТ КБ «Правекс-банк» можна зробити висновок, що банк на правильному шляху, але йде до своєї мети дуже маленькими кроками. Щодо деяких операцій потрібно задуматись і реанімути саме зараз, тому що вони є з поганою тенденцією. Але можна сказати напевно, що банкопад ПАТ КБ «Правекс-банк» пройшов та впевнено продовжує виконувати всі зобов'язання перед своїми клієнтами на Національним банком України.

2.2 Оцінка нормативно-правового регулювання внутрішнього контролю витрат діяльності банку

Система внутрішнього контролю — це важлива складова управління комерційним банком, яка є основою безперебійного його функціонування. Дієві заходи внутрішнього контролю сприяють вирішенню головних завдань банку, досягненню ним стратегічних та оперативних цілей. Така система спонукає співробітників банку дотримуватися чинного законодавства та нормативних актів, а також розробленої банком політики, планів, внутрішніх правил та процедур, вчасно виявляти та знижувати ризик непередбачених витрат чи втрати репутації банку.

Підвищений інтерес до внутрішнього контролю в банківській системі України сьогодні посилюється у зв'язку з численними банкрутствами банків.

З метою забезпечення надійності, законності, ефективності, а також безпеки банківських операцій та діяльності кожен комерційний банк повинен мати внутрішній механізм, який захищає від потенційних помилок, втрат та різноманітних порушень. Саме цю роль відіграє внутрішній контроль банку у вигляді акціонерного, внутрішньотехнологічного контролю та внутрішнього аудиту.

Суб'єктами внутрішнього контролю банку є: спостережна рада; ревізійна комісія; правління (рада директорів); функціональні підрозділи; служба внутрішнього аудиту.

Акціонери здійснюють прямий контроль за діяльністю банку шляхом отримання необхідної інформації від його керівництва про результати діяльності установи за звітний період. Рада банку

контролює діяльність правління, а ревізійна комісія — фінансово-господарську діяльність банку.

Ревізійна комісія:

- контролює дотримання банком законодавства України і нормативно-правових актів Національного банку України;
- отримує для попереднього розгляду звіти внутрішніх та зовнішніх аудиторів;
- виносить на загальні збори акціонерів або засідання спостережної ради банку пропозиції щодо будь-яких питань, з компетенції ревізійної комісії, які стосуються фінансової безпеки і стабільності банку та захисту інтересів клієнтів.

Ревізійна комісія за дорученням загальних зборів акціонерів, ради банку або на вимогу учасника (учасників), які володіють у сукупності більше 10 % голосів, перевіряє фінансово-господарську діяльність банку. Вона має право залучати до ревізій та перевірок як зовнішніх, так і внутрішніх експертів та аудиторів.

Ревізійна комісія складає акти щодо перевірки звітів і балансів банку і доповідає про результати ревізій та перевірок загальним зборам акціонерів чи спостережній раді банку. Без висновку ревізійної комісії загальні збори учасників (акціонерів) не мають права затверджувати фінансовий звіт банку.

Крім того, діяльність банку контролюється з боку Правління (Ради директорів) банку та його функціональних підрозділів. Цей контроль називається внутрішньотехнологічним. Його постійно здійснює головний бухгалтер щодо правильності та законності відображення в обліку всіх банківських операцій. Такий контроль входить до посадових обов'язків усіх співробітників банку — відповідальних виконавців та керівників підрозділу.

Згідно з Положенням "Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України" внутрішньотехнологічний контроль

визначено як "внутрішній контроль у банку", що є сукупністю процедур, які забезпечують достовірність та повноту інформації, що передається керівництву банку, дотримання внутрішніх та зовнішніх нормативних актів під час здійснення операцій банку, збереження активів банку та його клієнтів, оптимальне використання ресурсів банку, управління ризиками, забезпечення чіткого виконання розпоряджень органів управління банку для досягнення мети, поставленої в стратегічних та інших планах банку.

Внутрішньотехнологічний контроль — це сукупність процедур, що забезпечують дотримання положень внутрішніх і зовнішніх нормативних актів під час здійснення операцій банку та достовірність і повноту інформації. Він поділяється на бухгалтерський та адміністративний.

Система внутрішньотехнологічного контролю, як і всі інші процедури банку, має чітко регламентуватися. Документація за процедурами такого контролю (у паперовій або електронній формі) має бути доступною для використання працівниками банку.

Бухгалтерський контроль — це сукупність процедур (деталізований опис здійснення конкретних банківських операцій), що забезпечують збереження активів банку та достовірність звітності, яка складається службою бухгалтерського обліку на основі даних, отриманих від функціональних підрозділів. Такий контроль включає:

- заходи щодо забезпечення безпомилкового відображення операцій відповідно до їх економічної сутності;
- продуктивність системи документообігу;
- наявність операційних процедур, елементами яких є: опис операцій встановлення відповідальності осіб, які їх здійснюють; розподіл обов'язків між виконавцями в процесі проведення банківської операції;

- контроль за здійсненням операцій; внутрішні перевірки до моменту виконання операцій автоматизованого контролю тощо.

Бухгалтерський контроль може бути первинним та подальшим, тобто таким, що здійснюється після відображення операції в обліку і має дати можливість впевнитися в тому, що:

- операції проведені тільки за загальним та/або спеціальним дозволом керівництва банку;
- операції відображені та оцінені згідно з вимогами облікової політики банку;
- система аналітичного обліку дає змогу відстежувати використання ресурсів та рух активів банку;
- розпорядження активами здійснюється лише у межах встановлених повноважень;
- інвентаризація активів та зобов'язань (балансових та позабалансових) здійснюється з певною регулярністю, а виявлені недоліки усуваються належним чином.

Порядок проведення первинного та подальшого контролю визначається службою бухгалтерського обліку банку самостійно, тобто банк встановлює перелік операцій, які вимагають додаткового контролю; визначає обсяг та частоту перевірок окремих ділянок роботи працівників бухгалтерської служби, порядок здійснення логічного та арифметичного контролю за достовірністю звітності.

Первинний контроль здійснює працівник банку, який, на підставі змісту документів, наданих в електронному або паперовому вигляді, перевіряє правильність їх оформлення і наявність порушень процедур бухгалтерського обліку. Після перевірки документ підписується працівником банку.

Працівники банку, які підписали будь-який розрахунковий документ, не маючи на це права, несуть відповідальність згідно з

чинним законодавством України. Таку саму відповідальність несуть працівники банку, які мають право підпису в разі перевищення ними своїх повноважень.

Якщо операції за рахунками підлягають додатковому контролю, то виконавець передає необхідні документи іншому працівнику банку, на якого покладені повноваження щодо здійснення контролю. Працівник, що контролює, перевіrivши правильність оформлення операції, підписує документи і передає виконавцю для відображення операції за відповідними рахунками.

Головному бухгалтеру банку, його заступнику, начальнику відділу та іншим працівникам, на яких покладено обов'язки подальшого контролю, повинні систематично перевіряти стан обліково-операційної роботи.

У процесі перевірок з'ясовуються причини порушень правил здійснення операцій і ведення бухгалтерського обліку. За результатами перевірок вживаються заходи, спрямовані на усунення виявлених порушень та запобігання їм у майбутньому.

Працівників, які залучаються до проведення подальших перевірок (крім працівників, що здійснюють первинний контроль, заступника головного бухгалтера та начальників відділів), призначає головний бухгалтер залежно від обсягу операцій у банку.

Адміністративний контроль — це сукупність процедур, які дають змогу визначити законність здійснюваних операцій, ступінь виконання стратегічних і поточних планів, ефективність залучення та використання ресурсів. Його мета — забезпечення відповідної стандартизації внутрішньобанківських процесів, координація дій підрозділів, удосконалення організаційної структури управління, комплексний аналіз тощо. Адміністративний контроль дає можливість виявити ризики і вжити ефективні заходи, спрямовані на їх мінімізацію. До системи адміністративного контролю належать:

- методи закріплення повноважень та обов'язків;
- методи контролю, які застосовує керівництво для моніторингу результатів роботи;
- принципи та практика у сфері трудових ресурсів тощо. Отже, структура адміністративного контролю складається з організаційної схеми та всіх ухвалених керівництвом банку принципів і процедур.

Адміністративний контроль передбачає такий поділ повноважень між працівниками банку, щоб жоден працівник або обмежена група працівників не могли зосередити у своїх руках всі необхідні для здійснення повної операції повноваження (приймання, оплата, зберігання). Для цього операційний цикл будь-якої операції поділяється на такі етапи:

- дозвіл на операцію;
- облік;
- здійснення платежів;
- контроль/аудит операцій.

Є взаємозв'язок між системою внутрішньотехнологічного банківського контролю та внутрішнім аудитом.

Внутрішній аудит спрямований на перевірку стану внутрішньотехнологічного контролю в усіх підрозділах банку. Внутрішній аудитор надає рекомендації щодо удосконалення систем внутрішньотехнологічного контролю, але не може безпосередньо його змінити, оскільки ці рекомендації керівництво може прийняти чи відхилити. Тому внутрішній аудитор не несе відповідальності за стан систем внутрішньотехнологічного контролю в банку. Чим ефективніше працює ця система, тим менше часу потрібно витратити на проведення внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит — основний та обов'язковий елемент системи внутрішнього контролю в банку.

В Україні юридичне нормування внутрішнього аудиту в банках першим розпочав НБУ, прийнявши 20 березня 1998 р. постанову № 114, якою затвердив Положення "Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України" (далі — Положення).

Згідно з ним під внутрішнім аудитом банку розуміється "незалежна оцінка системи внутрішнього контролю, встановленого у комерційному банку". Головна увага за внутрішнього аудиту приділяється аналізу інформаційної системи, включаючи систему бухгалтерського обліку і супутніх видів контролю, вивчення фінансової та операційної інформації, дослідження економічності та ефективності операцій.

Внутрішній аудит оцінює дві площини банківської діяльності: безпосередньо банківські операції та системи внутрішнього контролю.

Кожна з цих площин перетинається великою кількістю структурних підрозділів, з яких складається організаційна система банку.

Підрозділи банку здійснюють такі види банківської діяльності: казначейську; операційну (розрахунково-касову, депозитну); кредитну; інвестиційну; посередницьку тощо. Отже, об'єктами внутрішнього аудиту є функціональні (департаменти, управління, відділи) та виробничі структурні підрозділи (філії) банку, а також види банківської діяльності: банківські операції, системи внутрішнього контролю тощо.

Внутрішній аудит є похідною функцією контролю і визначається як підсистема з основними цілями, функціями і методикою, взаємопов'язана і скооперована з іншими функціями управління.

Основною метою внутрішнього аудиту в банку є незалежна оцінка і вдосконалення систем (або системи) внутрішнього (або

внутрішньотехнологічного, оскільки в Положенні його визначено як "внутрішній") контролю банку.

Основною функцією внутрішнього аудиту банку є забезпечення прогнозування ризиків банківської діяльності в межах встановлених обмежень. Основним принципом — принцип незалежності.

Основними завданнями внутрішнього аудиту банку є: оцінка адекватності та ефективності системи внутрішньотехнологічного контролю; оцінка ідентифікації й ефективності процедур управління ризиками і методик оцінки ризиків; оцінка і контроль правильності та законності відображення в обліку і звітності банківських операцій; перевірка виконання встановлених стандартів; проведення спеціальних розслідувань; подання звітів правлінню банку, аудиторському комітету, спостережній раді, НБУ.

Класифікація внутрішнього аудиту в банках — це виокремлення однотипних груп внутрішнього контролю, згрупованих за певними ознаками.

За змістом та функціями внутрішній аудит поділяється на операційний та стратегічний. В Україні сьогодні проводиться лише операційний аудит. Це зумовлено тим, що більшість бухгалтерських процедур не формалізовані і не автоматизовані, а рівень кваліфікації внутрішніх аудиторів не завжди високий.

Потреба у стратегічному аудиті в українських банках виникне лише за умови налагодження стратегічного управління діяльністю банку, що передбачає розроблення та запровадження корпоративної стратегії розвитку банку. Стратегічний аудит згодом стане новим додатковим напрямом внутрішнього аудиту банківської діяльності.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснює Міністерство фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського

обліку, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності.

Банки організовують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, установлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та положень (стандартів) України. НБУ встановлює єдині правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх банків та гарантують і захищають інтереси користувачів фінансової звітності. Водночас ведення банками бухгалтерського обліку має забезпечувати своєчасне та повне відображення всіх банківських операцій та надання користувачам достовірної інформації про стан активів і зобов'язань, результати фінансової діяльності та їх зміни.

НБУ розробляє та затверджує план рахунків бухгалтерського обліку в банках, інструкції щодо його застосування, інші нормативні акти з питань бухгалтерського обліку та звітності банків, що входять до його повноважень. Нормативні документи з питань банківського бухгалтерського обліку і звітності, що використовується в державній статистиці, погоджуються з Державним комітетом статистики України.

Згідно з вимогами законодавства України банки зобов'язані подавати до НБУ фінансову звітність, щорічно перевірену аудитором (аудиторською фірмою). НБУ розроблено і затверджено положення про порядок подання банками до Національного банку України аудиторських звітів (аудиторських висновків) за результатами щорічної перевірки фінансової звітності. Аудиторський звіт складають аудитори, які мають право на проведення аудиторської діяльності та відповідний сертифікат НБУ на аудиторську перевірку банків.

Аудиторський звіт (аудиторський висновок) щодо підтвердження достовірності, повноти та відповідності законодавству України фінансової звітності має бути складений згідно з вимогами законодавства України та Стандартів аудиту. Складовою аудиторського звіту (аудиторського висновку) є висновок про дійсний фінансовий стан банку та про підтвердження або аргументовану відмову від підтвердження (відмова від висловлення думки, негативна думка) аудитором (аудиторською фірмою) достовірності, повноти та відповідності законодавству України такої звітності банку:

- баланс банку;
- звіт про рахунки доходів та витрат, тобто звіт про фінансові результати;
- звіт про рух капіталу;
- таблиця строків активів та пасивів (у тому числі дохідність і ліквідність активів, якість кредитного портфеля і портфеля цінних паперів, стан дебіторської заборгованості, якість управління активами та пасивами банку);
- інформація про достатність резервів та капіталу банку (у тому числі відповідність формування капіталу банку, фондів, резервів вимогам нормативно-правових актів НБУ, у тому числі оцінки ризику банківських операцій та операцій з інсайдерами (пов'язаними особами);
- інформація про адекватність бухгалтерського обліку, процедур внутрішнього аудиту та заходів контролю банку вимогам нормативно-правових актів НБУ.

На Національний банк України покладені обов'язки щодо регулювання функціонування служби внутрішнього аудиту в банках України. Банки створюють службу внутрішнього аудиту, яка є органом оперативного контролю спостережної ради банку. Служба внутрішнього аудиту банку виконує такі функції:

- наглядає за поточною діяльністю банку;
- контролює дотримання законів, нормативно-правових актів Національного банку України та рішень органів управління банку;
- перевіряє результати поточної фінансової діяльності банку;
- аналізує інформацію та відомості про діяльність банку, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами банку;
- надає спостережній раді висновки та пропозиції за результатами перевірок;
- інші функції, пов'язані з наглядом та контролем за діяльністю банку.

Служба внутрішнього аудиту підпорядковується спостережній раді банку, яка є безпосереднім керівним органом внутрішнього контролю банку та звітує перед нею, діє на підставі положення, затвердженого спостережною радою. Вона має право на ознайомлення з усією документацією банку та нагляд за діяльністю будь-якого підрозділу банку, а також уповноважена вимагати письмові пояснення від окремих посадових осіб банку щодо виявлених недоліків у роботі.

Кандидатура керівника служби внутрішнього аудиту банку погоджується з НБУ.

Служба внутрішнього аудиту банку не несе відповідальності і не має владних повноважень щодо операцій, за якими вона здійснює аудит. Водночас вона несе відповідальність за обсяги та достовірність звітів, які подаються спостережній раді щодо питань, віднесених до її компетенції.

В українських банках функції внутрішнього аудиту і контролю часто плутають. В законодавчій базі України чіткого розмежування між цими поняттями не проведено. У цьому контексті актуальним вважаємо положення, задеклароване документом Базельського комітету з банківського нагляду «Внутрішній аудит у банку й

взаємовідносини наглядових органів і аудиторів», згідно з яким служба внутрішнього аудиту повинна бути незалежною від щоденної процедури внутрішнього контролю. Необхідно чітко розуміти, що внутрішній аудит не повинен бути залучений до процесу контролю за повсякденними операціями банку, а передусім має працювати над оцінкою систем, процесів і процедур.

2.3 Обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього контролю витрат діяльності банку

Синтетичні рахунки для обліку витрат згруповані в сьомому класі (табл. 2. 1). В основу побудови синтетичних рахунків покладено ті самі ознаки, з урахуванням яких була здійснена класифікація витрат і виділені об'єкти обліку. Це дозволяє забезпечити деталізований облік доходів і витрат у балансі, що дає можливість накопичувати і одержувати інформацію для оцінки фінансового стану банку та ефективності окремих напрямів його діяльності [10].

Таблиця 2.3

Структура 7-го класу «Витрати» Плану рахунків бухгалтерського обліку банків

Групи рахунку	Назва
---------------	-------

700	Процентні витрати за коштами, отриманими від Національного банку України
701	Процентні витрати за коштами, отриманими від інших банків
702	Процентні витрати за операціями із суб'єктами господарювання
703	Процентні витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України
704	Процентні витрати за операціями з фізичними особами
705	Процентні витрати за цінними паперами власного боргу
706	Процентні витрати за коштами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій
707	Процентні витрати за операціями з небанківськими фінансовими установами
708	Процентні витрати за операціями з філіями банку
709	Інші процентні витрати
710	Комісійні витрати
718	Комісійні витрати за операціями з філіями банку
731	Витрати від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії
738	Інші операційні витрати за операціями з філіями банку
739	Інші операційні витрати
740	Витрати на утримання персоналу
741	Сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток
742	Витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів
743	Інші експлуатаційні та господарські витрати
744	Витрати на телекомунікації
745	Інші адміністративні витрати
749	Інші витрати
770	Відрахування в резерви
772	Відрахування в резерви під заборгованість за нарахованими доходами
790	Податок на прибуток

Рахунки другого порядку (розділу) дозволяють одержати інформацію і порівняти доходи від основних видів банківських операцій і послуг з витратами, які пов'язані з їх здійсненням. Так, зіставивши процентні доходи з процентними витратами, можна розрахувати чистий процентний дохід.

Рахунки третього порядку (групи) дають можливість порівняти інформацію про доходи і витрати за банківськими операціями щодо контрагентів (банківський сектор, підприємства, державний сектор). Рахунки четвертого порядку деталізують інформацію щодо окремих фінансових інструментів, які застосовує банк.

Рахунки з обліку нарахованих витрат розташовані в першому, другому та третьому класах балансу. Вони розміщені в групах платних пасивів, які застосовують банки як фінансові інструменти. За своїм характером рахунки для обліку нарахованих витрат – пасивні

(нараховані, але не виплачені грошові кошти можна вважати кредиторською заборгованістю).

Для дотримання принципу відповідності (з урахуванням принципу обачності) під час визнання витрат необхідно [10]:

- узгодити витрати з доходами, для отримання яких вони здійснені. За можливості одночасно (в одному звітному періоді) з визнанням/здійсненням витрат визнають відповідні доходи. Якщо суму таких доходів точно визначити неможливо, доходи визнають у сумі здійснених витрат;

- якщо неможливо узгодити витрати з доходами, для отримання яких вони здійснені, необхідно встановити період, до якого належать ці витрати. Якщо дата фактичного здійснення витрат збігається з датою нарахування (у фінансовому обліку), то витрати можна відображувати на рахунках сьомого класу методом прямого віднесення. Якщо фактична сплата коштів відбудеться після дати нарахування, витрати відображують у бухгалтерському обліку через рахунки нарахованих витрат. Якщо договором передбачено передоплату послуг, то використовують рахунки дебіторської заборгованості або рахунок 3500 «Витрати майбутніх періодів» (уразі, коли кошти сплачуються у звітному періоді, що передує періодам, до яких вони фактично належать).

За неможливості дотримання вказаних умов слід віднести витрати на відповідні рахунки сьомого класу в тому періоді, коли вони фактично здійснені.

Приклади [10]:

1. Під час нарахування процентних, комісійних та інших витрат у національній валюті здійснюють такі бухгалтерські проведення:

Дт Рахунки для обліку процентних, комісійних та інших витрат за класом 7.

Кт Рахунки для обліку нарахованих витрат за класами 1, 2, 3.

2. Під час сплати коштів відповідно до умов договору на дату платежу здійснюють такі бухгалтерські проведення:

Дт Рахунки для обліку нарахованих витрат за класами 1, 2, 3

Кт Рахунки для обліку грошових коштів.

3. У разі сплати коштів за операціями, за якими визнання витрат і сплата коштів відбуваються на дату балансу, здійснюють такі бухгалтерські проведення:

Дт Рахунки для обліку процентних, комісійних та інших витрат за класом 7.

Кт Рахунки для обліку грошових коштів.

4. Попередня оплата (аванс) процентних, комісійних та інших витрат відображається в бухгалтерському обліку такими проведеннями:

Дт 3500 А Витрати майбутніх періодів.

Кт Рахунки для обліку грошових коштів.

Банк кожного місяця визначає суму витрат, що належить до звітного періоду, та здійснює такі бухгалтерські проведення:

Дт Рахунки для обліку процентних, комісійних та інших витрат за класом 7.

Дт Рахунки для обліку нарахованих витрат за класами 1, 2, 3 (якщо банк визнає витрати за рахунками нарахованих витрат).

Кт 3500 А Витрати майбутніх періодів.

5. Відображення в бухгалтерському обліку витрат на утримання персоналу (нарахування та сплата заробітної плати та прирівняних до неї платежів, нарахування та утримання обов'язкових зборів) банки здійснюють відповідно до вимог чинного законодавства України та облікової політики банку. У бухгалтерському обліку зазначені операції відображають такими проведеннями:

а) нарахування заробітної плати (премії, матеріальної допомоги, інших виплат) протягом місяця відображається в бухгалтерському

обліку такими проведеннями:

Дт 7400 А Основна і додаткова заробітна плата

Дт 7403 А Матеріальна допомога та інші соціальні виплати

Дт 7409 А Інші витрати на утримання персоналу

Дт 3559 А Інша дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку та іншими особами

Кт 3652 П Нарахування працівникам банку за заробітною платою

б) виплата заробітної плати (премії, матеріальної допомоги, інших виплат) відображається в бухгалтерському обліку такими проведеннями:

Дт 3652 П Нарахування працівникам банку за заробітною платою

Кт 1001 А Банкноти та монети в касі банку

Кт 1002 А Банкноти та монети в касі відділень банку

Кт 2620 АП Поточні рахунки фізичних осіб

Кт 2625 АП Кошти фізичних осіб для розрахунків платіжними картками.

6. Витрати на маркетинг та рекламу відображаються в бухгалтерському обліку такими проведеннями:

а) у разі сплати авансових платежів (попередньої оплати) згідно з умовами договору за послуги з маркетингу та реклами

Дт 3500 А Витрати майбутніх періодів

Дт 3510 А Дебіторська заборгованість з придбання активів

Дт 3519 А Інша дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку

Кт Рахунки для обліку грошових коштів

б) на суму отриманих послуг з маркетингу та реклами:

Дт 7455 А Витрати на маркетинг та рекламу

Кт 3500 А Витрати майбутніх періодів

Кт 3510 А Дебіторська заборгованість з придбання активів

Кт 3519 А Інша дебіторська заборгованість за господарською

діяльністю банку.

7. Нарахування та сплата загальнодержавних та місцевих податків і зборів (обов'язкових платежів), що справляються згідно із Законом України «Про систему оподаткування», відображають у бухгалтерському обліку:

а) нарахування податку на землю:

Дт 7411 А Податок на землю

Кт 3622 П Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток

б) нарахування збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб:

Дт 7418 А Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Кт 3623 П Кредиторська заборгованість за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Внутрішній банківський контроль за витратами в ПАТ КБ «Правекс-банк» — це сукупність процедур, які забезпечують дотримання положень внутрішніх і зовнішніх нормативних актів при здійсненні операцій банку та достовірність і повноту інформації.

Внутрішній банківський контроль за витратами в Правекс-банку поєднує в собі бухгалтерські та адміністративні (внутрішні) контролю.

Підставою для бухгалтерського обліку витрат є первинні документи, які фіксують факти здійснення цих операцій.

Первинні документи повинні бути складені під час здійснення операції, а якщо це неможливо — безпосередньо після її закінчення та можуть складатися у паперовій формі та/або у вигляді електронних записів (у формі, яка доступна для читання та виключає можливість внесення будь-яких змін). У разі складання їх у вигляді електронних записів при потребі повинно бути забезпечене отримання інформації на паперовому носії.

Висновки до розділу 2

Структура ПАТ КБ «Правекс-Банку» як складова, від якої залежить ефективність реалізації стратегії банківського маркетингу. Загалом під системою розуміють сукупність елементів, пов'язаних відношеннями та зв'язками один з одним. Мережа цих зв'язків та відношень формує структуру. При цьому елементи системи (підсистеми) функціонують у часі як єдине ціле: кожен елемент працює задля мети цілої системи. Структура банківської установи відображає основні логічні взаємозв'язки рівнів управління, розмежовує сфери відповідальності, оптимізує процеси інформаційного забезпечення, що дає змогу досягти поставлених цілей та завдань із найбільшою ефективністю. Налагодженість внутрішніх банківських схем, процедур прийняття рішень, розподіл функцій та повноважень - запорука продуктивної взаємодії підрозділів банку.

Правекс-Банк є членом Інтеза Санпаоло (Intesa Sanpaolo), найбільшої банківської групи Єврозони, яка є лідером в усіх сферах бізнесу в Італії та присутня в усьому світі.

Стратегічною метою діяльності і розвитку ПАТ КБ «Правекс-банк» є створення універсального банку, який надає повний спектр банківських послуг юридичним та фізичним особам.

Система оподаткування банку ґрунтується на принципах стабільності, обов'язковості, соціальної справедливості при визначенні та утриманні податків, зборів і внесків.

Підвищений інтерес до внутрішнього контролю в банківській системі України сьогодні посилюється у зв'язку з численними банкрутствами банків.

З метою забезпечення надійності, законності, ефективності, а також безпеки банківських операцій та діяльності кожен комерційний банк повинен мати внутрішній механізм, який захищає від потенційних помилок, втрат та різноманітних порушень. Саме цю роль відіграє внутрішній контроль банку у вигляді акціонерного, внутрішньотехнологічного контролю та внутрішнього аудиту.

Суб'єктами внутрішнього контролю банку є: спостережна рада; ревізійна комісія; правління (рада директорів); функціональні підрозділи; служба внутрішнього аудиту.

Фінансовий стан на відміну від фінансових результатів Правекс-банку може бути встановлений не за будь-який період, а на певну конкретну дату цього періоду, оскільки система показників "Балансу" є моментною (система моментних показників). Якщо в аналізі одночасно використовуються інтервальні і моменти показники (дані балансу), то останні слід умовно перетворити в інтервальні як півсуму значень на початок і кінець періоду.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.1 Організація внутрішнього контролю витрат діяльності банку

Банківський внутрішній контроль (самоконтроль) - це завершальна частина управлінського процесу в банку, який організує їм самим, що має своїм об'єктом діяльність всіх органів, підрозділів і працівників банку і спрямована на з'ясування міри відповідності зазначеної діяльності нормам законодавства, банківським правилам,

що встановлюються регулюючими органами, правилам, стандартам і процедурам, прийнятим в даній організації, вимогам, що пред'являються до співробітників.

Контроль - це завжди якісь дії (перевірки), до яких вдається не саме контрольований (перевіряється) [1] , а інша особа (інший орган). З урахуванням цього можна вважати, що в рамках банку можуть і повинні мати місце:

- " горизонтальний " контроль - коли контролерами виступають інші працівники того ж підрозділу і (або) працівники інших підрозділів банку, що стоять в тій же технологічному ланцюжку, тобто які беруть участь в тій же банківській операції;

- " вертикальний " контроль, при якому контролерами є особи і органи, вищі стосовно до перевіряється працівникові або підрозділу (керівництво відділу, керівництво департаменту, вища виконавче керівництво і органи власників банку аж до загальних зборів учасників);

- спеціалізований (професійний) контроль, який ведуть спеціально на це "поставлені" співробітники, нерідко організаційно виділені в особливі контрольні підрозділи (служби), для яких дана робота є головною або навіть виключної (окремі контролери за деякими напрямками діяльності банку, особлива служба внутрішнього контролю , спеціалізовані служби внутрішнього контролю, ревізійна комісія, внутрішні аудитори).

Існує також контроль зовнішній, який ведуть органи (їх представники), сторонні для даного банку, перш за все центральний банк чи інший особливо уповноважений державний орган. Цей варіант контролю в банківській практиці зазвичай іменується наглядом.

Для розкриття основних вимог до системи контролю в банку скористаємося доповіддю Базельського комітету 1998 "Загальні

засади функціонування систем внутрішнього контролю в кредитних організаціях" (нижче наводяться окремі його фрагменти).

Аналіз підтверджує важливість того, щоб керівництво банків, внутрішні і зовнішні аудитори, а також особи, які здійснюють нагляд, приділяли більше уваги зміцненню систем внутрішнього контролю і оцінки їх ефективності на постійній основі. Недостатність заходів внутрішнього контролю може призвести до значних втрат для банків.

Типові зриви в сфері контролю, що відзначалися у випадках з банками, які опинилися в скрутному становищі, можна згрупувати за 5 категоріями.

- Недостатність адміністративного нагляду і підзвітності, а також нездатність досягти формування міцних традицій контролю в банку.
- Недостатнє розуміння і оцінка ризику деяких видів банківської діяльності.

Системи контролю, що успішно функціонують в відношенні традиційних або простих продуктів, не здатні справлятися з проблемами, що виникають при переході до більш витонченим або складним продуктам.

- Відсутність або неефективність ключових структур і видів діяльності в галузі контролю, таких, як розмежування обов'язків і повноважень, перевірка, звірка і аналіз ходу виконання операційної діяльності. В освіті великих втрат, понесених банками, особливо помітну роль грала недостатність розмежування обов'язків.
- Недоліки передачі інформації між різними рівнями управління в банку, особливо при передачі повідомлень про проблемні ситуації вгору по вертикалі управління.
- Недостатні або неефективні програми аудиторських перевірок і моніторингу.

Саме на раду банку та старших посадових осіб покладається відповідальність за впровадження достатніх заходів внутрішнього контролю в банку і створення такої обстановки, при якій співробітники розуміють і виконують свої обов'язки в даній області.

Внутрішній контроль - це процес, який здійснюється радою, старшими посадовими особами і співробітниками всіх рівнів. Це не просто процедура або політика, яка виконується в певний момент, а процес, постійно здійснюваний на всіх рівнях банку. Рада і старші посадові особи несуть відповідальність за формування відповідних традицій з метою сприяння виконанню ефективних заходів внутрішнього контролю, а також за моніторинг його дієвості на безперервній основі; проте в цьому процесі повинен брати участь кожен співробітник організації.

Головні цілі внутрішнього контролю можна класифікувати так:

- ефективність і дієвість здійснюваних заходів;
- достовірність, повнота і своєчасність фінансової та управлінської інформації; дотримання законодавства та нормативних актів.

Внутрішній контроль націлений на забезпечення ефективності та дієвості здійснюваних банком операцій при використанні своїх активів та інших ресурсів, а також захист банку від втрат. Процес внутрішнього контролю сприяє тому, щоб всі співробітники організації діяли ефективно і сумлінно для досягнення поставлених нею цілей, не допускаючи ненавмисних або невиправданих витрат і не ставлячи інші інтереси (такі, як інтереси товаришів по службі, партнерів або клієнтів) вище інтересів банку.

Дотримання встановлених нормативів і процедур направлено на те, щоб в ході банківської діяльності забезпечити виконання вимог законодавства та правил регулювання, вимог органів нагляду, а також політики і процедур самої кредитної організації. Це завдання

необхідно виконувати для захисту законних прав банку і його репутації.

Процес внутрішнього контролю, який служив механізмом запобігання помилок і випадків шахрайства або неналежного використання коштів, придбав всеосяжний характер, охопивши всі ризики, з якими стикаються кредитні організації. Раціонально організований процес внутрішнього контролю має критично важливе значення для забезпечення спроможності банку виконувати свої статутні цілі і підтримувати свою фінансову стійкість.

Внутрішній контроль складається з 5 взаємопов'язаних елементів:

- адміністративний нагляд і традиції контролю;
- виявлення та оцінка ризиків;
- контроль і розмежування обов'язків;
- Інформаційні та комунікаційні;
- моніторинг і усунення недоліків [2].

Адміністративний нагляд і традиції контролю
Рада банку (рада директорів)

Принцип 1. Рада несе відповідальність за утвердження і періодичний перегляд спільної стратегії операційної діяльності і найбільш важливих напрямків політики банку; вивчення основних ризиків, з якими стикається банк, встановлення прийнятих рівнів ризиків і забезпечення прийняття старшими посадовими особами заходів, необхідних для того, щоб ідентифікувати, вимірювати, відслідковувати і контролювати ризики; за затвердження організаційної структури, а також забезпечення моніторингу ефективності системи внутрішнього контролю з боку старших посадових осіб. Рада в кінцевому рахунку несе відповідальність за створення і функціонування належної та ефективної системи внутрішнього контролю.

Старші посадові особи

Принцип 2. Старші посадові особи несуть відповідальність за здійснення стратегії і політики, затверджених радою; розробку методів ідентифікації, вимірювання, моніторингу та контролю ризиків, що приймаються на себе банком; підтримання організаційної структури, що забезпечує чітке розмежування відповідальності, повноважень і встановлення відносин підзвітності з метою ефективного виконання делегованих обов'язків; визначення належної політики внутрішнього контролю, а також моніторинг достатності та ефективності такого контролю.

Традиції контролю

Принцип 3. Рада і старші посадові особи несуть відповідальність за сприяння формуванню високих етичних стандартів сумлінного виконання обов'язків та встановлення таких традицій в рамках організації, які підкреслюють і демонструють співробітникам всіх рівнів важливість заходів внутрішнього контролю. Всім співробітникам необхідно розуміти свою роль в процесі внутрішнього контролю і брати участь в цьому процесі.

У тій чи іншій мірі внутрішній контроль є предметом відповідальності кожного співробітника банку. Майже кожен, хто працює виступають джерелом інформації, використовуваної в системі внутрішнього контролю, або роблять інші дії, необхідні для здійснення контролю. Істотним елементом надійної системи внутрішнього контролю служить визнання всіма співробітниками необхідності ефективно виконувати свої обов'язки і повідомляти на відповідний рівень управління про виявлені проблеми в операційній діяльності, про випадки недотримання кодексу поведінки, про інші порушення встановлених норм або про будь-яких помічених протизаконних діях. Важливо домогтися того, щоб всі

співробітники банку розуміли значення внутрішнього контролю і активно брали участь в цьому процесі.

Виявлення та оцінка ризиків

Принцип 4. Ефективна система внутрішнього контролю передбачає виявлення і оцінку на постійній основі тих ризиків, які можуть негативно позначитися на досягненні банком поставлених цілей. Така оцінка повинна охоплювати всі ризики, з якими стикається банк. При цьому може виникати потреба у перегляді заходів внутрішнього контролю, щоб належним чином враховувати будь-які нові або які раніше не контролювалися ризики. В. Контроль і розмежування обов'язків

Принцип 5. Контроль повинен бути складовою частиною повсякденної діяльності банку. Для ефективної системи внутрішнього контролю потрібно встановлення належної структури контролю в поєднанні з визначенням відповідних заходів на кожному рівні операційної діяльності.

Заходи контролю повинні впливати на ті ризики, які банк ідентифікував в ході оцінки ризиків. Контроль охоплює 2 стадії: 1) розробку основних напрямків і методів контролю; 2) перевірку того, що контроль здійснюється відповідно до цих напрямків і методами. У контрольну діяльність втягуються співробітники всіх рівнів банку ...

Принцип 5. Для ефективної системи внутрішнього контролю потрібне належне поділ обов'язків і забезпечення того, щоб на працівників не покладалася відповідальність, зв'язана з конфліктами інтересів.

Органи нагляду повинні вимагати, щоб всі банки підтримували ефективну систему заходів внутрішнього контролю відповідно до характеру, складності і ступенем ризиків, притаманних банківській діяльності, а також з урахуванням змін в банківському середовищі та умовах функціонування банків. У випадках, коли органи нагляду

приходять до висновку, що система внутрішнього контролю в банку не є достатньою або ефективною, якщо взяти до уваги конкретний діапазон ризиків, прийнятих даним банком, вони повинні зробити належні дії.

Внутрішній контроль відіграє особливу і дуже важливу роль в життєдіяльності банку. При цьому:

- внутрішній контроль - це постійно діючий системний процес або механізм, що змінюється відповідно до змін в діяльності банку;
- механізм внутрішнього контролю спрямований на мінімізацію ризиків діяльності банку, запобігання конфліктів інтересів, захист інтересів що у банківському бізнесі суб'єктів (в тому числі запобігання шахрайства);
- внутрішній контроль забезпечує (підвищує) ефективність діяльності організації;
- механізм внутрішнього контролю заснований на прямих і зворотних зв'язках суб'єкта та об'єкта контролю.

В цілому розглядається явище, яке можна визначити наступним чином: система внутрішнього контролю банку - це комплекс механізмів банку, що виконує захисну функцію - функцію мінімізації різних ризиків, які він змушений приймати на себе, і покликаний забезпечити такий порядок проведення банківських операцій (угод), який сприяє досягненню поставлених орієнтирів і цілей при дотриманні вимог законодавства, нормативних актів Правекс-Банку, а також внутрішніх процедур, стандартів і правил, встановлених для себе самим банком.

Доцільність створення та сталого функціонування системи внутрішнього контролю в банку обумовлена низкою причин, у тому числі:

- необхідністю оцінювання використовуваних ним коштів виявлення ризиків (ризик-менеджменту), їх мінімізації (виключення)

і (або) пом'якшення наслідків від їх реалізації, а також сприяння розробці таких засобів;

- можливістю підвищення ефективності діяльності банку;
- впливом міжнародного економічного співтовариства;
- вимогами нормативних документів і санкціями за її відсутність.

Важливо також зазначити, що внутрішній контроль в банку повинен складатися з двох основних складових:

- комплаєнс-контроль , основна функція якого - стежити за тим, щоб відповідні внутрішньобанківські правила, порядки і процедури не входили в суперечність з вимогами законодавства і нормативних актів що регулюють банківську діяльність органів, а дії співробітників організації не відхилялися від встановлених правил, порядків і процедур;
- аналітичний контроль , покликаний виявляти причини відхилення фактичних параметрів діяльності банку від заздалегідь визначених, запланованих.

Отже, система надійних механізмів внутрішнього контролю сприяє виконанню поточних завдань банку, досягнення ним своїх довгострокових цілей, пов'язаних, зокрема, з отриманням прибутку, і ведення надійної управлінської звітності. У той же час наявність системи внутрішнього контролю в банку саме по собі ще не є гарантією того, що всі операції проводяться правильно і банк захищений від ризиків. Це означає, зокрема, що саму систему внутрішнього контролю, якщо вже вона створена і діє, слід періодично піддавати неупереджену оцінку і вносити в неї необхідні корективи з тим, щоб вона постійно відповідала характеру і масштабами проведених банком операцій, а також змін умов зовнішнього середовища .

3.2 Методика внутрішнього контролю витрат діяльності банку

Керівництво банку при організації системи внутрішнього контролю ставить певні цілі. Ці цілі можна умовно розділити на операційні, інформаційні та цілі дотримання нормативно-правової бази.

Операційні цілі орієнтують систему внутрішнього контролю на проблеми ефективності та кваліфікованого використання банком своїх активів і огорожі його від збитків. Інформаційні цілі - це цілі своєчасної підготовки для керівництва інформації, необхідної для прийняття рішень. Як правило, тут же мається на увазі підготовка звітності для органів нагляду. Сенс цілей дотримання нормативно-правової бази ясний з їх назви.

Система внутрішнього контролю банку функціонує на трьох основних рівнях:

- нижчий - рівень працівника або групи працівників;
- середній - рівень самостійного структурного підрозділу або групи пов'язаних підрозділів;
- вищий - загальнобанківський рівень.

При цьому на кожному із зазначених рівнів повинні мати місце попередній, поточний (оперативний) і наступний контроль.

Під попереднім контролем розуміється комплекс заходів, спрямованих на зменшення ймовірності виникнення помилок на етапі підготовки банківської операції.

Поточний контроль - це комплекс контрольних процедур, які виконуються в ході виконання операцій або одразу після її завершення (як правило, в той же або на наступний день).

Наступним контролем називається комплекс контрольних процедур, які виконуються по завершенні операцій, але з технологічно виправданою відстрочкою в часі.

Система внутрішнього контролю в банку повинна бути організована на основі принципу всеосяжності і багатоплановості. Це означає, що контрольні функції закладаються в документи банку "по вертикалі" і "по горизонталі", утворюючи тим самим мережа пересічних контрольних функцій. Горизонтальну її складову утворюють інструктивні акти, тарифи, технічні порядки і операційні процедури, що визначають технологічну послідовність проведення банківських операцій (угод), ліміти, контрольні операції в цілях мінімізації відповідних ризиків, а вертикальну - індивідуальні посадові інструкції працівників банку, положення про підрозділи, накази і розпорядження перших осіб банку (уповноважених підписувати відповідні документи) і (або) колегіальних органів банку. Розглянемо, яким чином здійснюються зазначені види контролю на кожному з рівнів.

Рівень працівника, групи працівників

На даному рівні основним завданням системи внутрішнього контролю є мінімізація ризиків (наслідків настання ризиків), що викликаються неправомірними або некомпетентними рішеннями (відсутністю / несвоєчасним прийняттям рішень) і (або) такими ж діями (відсутністю / недостатністю дій) окремих співробітників банку.

В основі виникнення (загострення) і реалізації даних ризиків - "людський фактор": недостатня компетенція співробітників, перевищення ними своїх повноважень в частині прийняття рішень

(наприклад, за складом і обсягом операції), недотримання встановлених правил, що діють операційних процедур, методик і технічних порядків, несумлінне ставлення до виконання своїх посадових обов'язків і т.д. В результаті всього цього банку може бути завдано матеріальної і (або) моральної шкоди, можуть мати місце розкрадання його активів, залучення банку в сумнівні угоди або навіть в комерційні зв'язки зі структурами, що знаходяться під впливом організованих злочинних груп, що займаються легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом.

В ході даного виду контролю виявляється відповідність мотивації конкретного працівника, його ділових якостей, професійної кваліфікації, досвіду і компетентності вимогам, що пред'являються банком до займаної цим працівником посади і функцій, виконання яких від нього вимагає дана посада.

На цьому рівні попередній контроль повинен починатися з моменту підбору і розстановки кадрів. Основний контролюючої інстанцією на цій стадії має виступати зацікавлена в наборі кадрів підрозділ. Спеціальні ж підрозділи (управління персоналом, безпеки і, можливо, інші) можуть здійснювати загальний контроль за дотриманням прийнятих в банку критеріїв підбору і розстановки кадрів.

Поточний контроль повинен вестися, природно, по ходу виконання працівником покладених на нього обов'язків. Для цілей контролю належного дотримання співробітниками своїх посадових обов'язків необхідно, зокрема, проводити регулярні атестації персоналу.

При цьому одночасно контролюються наявність, ефективність і працездатність наявних механізмів контролю - операційних процедур, методичних вказівок, інструкцій і правил проведення банківських операцій.

У процесі подальшого контролю на нижчому (хоча багато в чому визначає) рівні обов'язковими можна вважати перевірки коректності ведення працівником первинної документації, виконання ним у повному обсязі встановлених процедур звірки, узгодження і візування, формування на базі документів балансових даних.

В обліково-операційних і касових підрозділах банку наступний контроль здійснюють керівники цих підрозділів і відповідальні особи.

Рівень підрозділу, групи підрозділів

На цьому рівні контроль необхідний для мінімізації ризиків банку, що виникають у зв'язку з реалізацією ним своїх продуктів (послуг), а також в результаті адміністративно-господарської діяльності банку. Основним об'єктом контролю в цьому випадку є фактично діючі в банку механізми прийняття рішень, "які працюють" на виконання його бізнес-планів, включаючи питання адекватності та відповідності зазначених механізмів вимогам законодавства, зовнішніх і внутрішніх нормативних документів, і хід виконання таких рішень.

Попередній контроль на даному рівні полягає в оцінці бізнес-планів (банку в цілому і окремих його бізнес-підрозділів) на предмет їх реалістичності та ефективності, а також відповідності нормам права і прийнятим діловим звичаям.

На даній стадії контролю виявляються наявність і адекватність кількісних (ліміти щодо сум) і якісних (інструменти проведення операцій) обмежень прийнятих ризиків з урахуванням їх відповідності нормам права; контролюються технологічний уклад проведення операцій (стосовно кожного продукту банку), технічні можливості проведення операцій підрозділами, наявність у співробітників належних прав на проведення певних операцій. В результаті проведення контрольних процедур на даній стадії має сформуватися розуміння того, в якому стані готовності до роботи по реалізації

затверджених бізнес-планів знаходяться банк в цілому і його бізнес-підрозділу.

Поточний контроль на даній стадії ведеться за допомогою комплексних і тематичних перевірок підрозділів банку на предмет того, як регулюються ризики, які виникають в ході їх діяльності (в рамках виконання бізнес-планів).

В межах цієї стадії слід на постійній основі контролювати дотримання наступних параметрів:

- кількісні та якісні параметри ризиків, достовірність інформування керівництва банку про поточний стан показників ризику в цілому по банку і в розрізі окремих підрозділів;
- відповідність діяльності співробітників банку внутрішнім і зовнішнім нормативним актам, розпорядчих документів;
- задані параметри збитків і витрат, можливе зниження обсягу власних коштів банку при покритті поточних видатків та витрат доходами або власними коштами (з урахуванням необхідності формування резервів на можливі втрати по позичках і під знецінення вкладень у цінні папери);
- якість заставного забезпечення по операціям;
- можливість оперативного управління поточною і довгостроковою ліквідністю банку;
- ліміти на операції;
- юридична правомірність і економічна доцільність проведених операцій (угод);
- адекватність синтетичного і аналітичного бухгалтерського обліку, в тому числі в розрізі окремих операцій і окремих підрозділів.

Наступний контроль на даному рівні здійснюється по ряду напрямків - контролюється виконання підрозділами заходів, спрямованих на усунення недоліків, порушень і (або) відхилень від норми, виявлені в ході поточного контролю, ведеться ідентифікація і

моніторинг ризиків, що виникають при проведенні операцій (угод), проводиться їх кількісна та якісна оцінка, контролюється бухгалтерське оформлення і облік операцій.

Рівень банку в цілому

На даному рівні (рівні прогнозування і планування) основна мета функціонування системи внутрішнього контролю полягає в обмеженні впливу на поточний і особливо перспективний стан банку зовнішніх чинників і умов (політичних, макроекономічних, країнових, регіональних, галузевих та ін.), При наявності (посилення) яких виникають і реалізуються зовнішні за своїм походженням ризики, які банк повинен виявляти, оцінювати і контролювати на основі результатів цілеспрямованого поглибленого аналізу. Іншими словами, основним об'єктом внутрішнього контролю на цьому рівні є стан внутрішньобанківської аналітичної роботи.

На попередній стадії контролю необхідний моніторинг повноти, складу і своєчасності поновлення вихідних баз даних, на підставі яких відповідний підрозділ (підрозділи) банку виробляє перспективну оцінку і прогноз подальшого розвитку ситуації. На даній стадії контролюється також наявність належного порядку систематичного і оперативного інформування керівних органів банку про висновки і пропозиції зазначеного вище підрозділу (служби) щодо поточної ситуації, про прогнози розвитку ситуації на певних сегментах ринку і в економіці в цілому.

Тут слід проводити комплексні і тематичні перевірки відповідного підрозділу (служби) на предмет наявності в його робочому арсеналі необхідних інструментів, порядків і технічних засобів для проведення адекватного аналізу і доведення його до відома відповідальних осіб, які беруть участь в підготовці та прийнятті необхідних рішень.

На стадії поточного контролю повинні проводитися періодичні перевірки того, як підрозділи і відповідальні співробітники виконують завдання прогнозування і аналізу. На цій же стадії необхідно відстежувати наявність в функціональних підрозділах банку ефективних механізмів контролю конкурентоспроможності товарів (послуг), що пропонуються банком, порівняння їх властивостей з ринковими аналогами. При цьому слід оцінювати своєчасність реагування зазначеними підрозділами на дії конкурентів, зміни кон'юнктури на всіх ринках, на яких працює банк.

Наступний контроль на даному рівні зводиться до порівняльного аналізу висновків і рекомендацій аналітичного підрозділу (служби) і реального розвитку ситуації. За результатами такого аналізу повинні бути сформульовані обґрунтовані висновки про якість роботи даного підрозділу (взагалі про якість постановки всієї аналітичної роботи в банку) і підготовлені відповідні практичні пропозиції (рекомендації).

Спеціалізований (професійний) контрольний орган - служба внутрішнього контролю - містить моніторинг відповідної роботи підрозділів, що здійснюють наступний контроль. Умовою ефективності подальшого контролю є наявність розроблених для кожної посади критеріїв оцінки професійної діяльності працівника на основі кількісних і якісних показників.

Служба внутрішнього контролю (далі - СВК) банку слідкує конкретно за цілях моніторингу в процесі функціонування системи внутрішнього контролю в банку, виявлення та аналізу проблем, пов'язаних з її функціонуванням, забезпечення дотримання всіма співробітниками організації при виконанні своїх службових обов'язків вимог законодавства, а також забезпечення контролю за мінімізацією банківських ризиків, в тому числі ризиків, пов'язаних з конфліктами інтересів, що виникають у процесі життєдіяльності банку.

Основною функцією СВК в Правекс-банку, якщо сказати в загальному плані, є функція створення, налагодження та підтримки всіх механізмів внутрішнього контролю в банку на необхідному рівні. При цьому функції СВК недоцільно зводити тільки до методичної роботи (формування вимог до системи внутрішнього контролю), проте вони і не повинні підміняти функції інших органів внутрішнього контролю в банку.

При цьому СВК забезпечує контроль за:

- виконанням співробітниками банку вимог законодавства та нормативних актів регулюючих органів;
- адекватним визначенням у внутрішніх документах і дотриманням процедур і повноважень при здійсненні будь-яких операцій, при прийнятті будь-яких рішень, які зачіпають інтереси банку, його власників та клієнтів;
- виконанням процедур ефективного управління банком своїми ризиками;
- збереженням активів і адекватним відображенням проведених операцій в бухгалтерському та управлінському обліку банку;
- ефективним функціонуванням всіх ланок системи внутрішнього контролю банку.

Для ефективної роботи СВК Правекс-банку забезпечує особливий статус її співробітників (контролерів). Контролер має незаперечні можливості доступу до всієї бухгалтерської та іншої документації, до електронних баз даних і до даних на папері. При цьому режим доступу до інформації є таким, щоб виключалася можливість коригування даних контролером. Це було зроблено для того, щоб кожен співробітник самостійно та максимально коректно робив операційну роботу. Фокус зроблено на тому, щоб працівники відповідально та сумлінно підходили до своєї роботи під час операційного процесу. Контролер при цьому здійснює загальний

внутрішній контроль операцій після проробленої роботи працівниками. Таким чином виховується і дисципліна, і відповідна компетентність в даній роботі працівників.

Контролер є незалежний від діяльності, яку він перевіряє. Неприпустима залежність контролера від конкретної діяльності.

Контролер не повинен адміністративно залежати також від виконавчих органів банку. Це дуже важливий принцип, недотримання якого призводить до створення недієздатною СВК.

Контролер повинен мати повноваження припиняти операції (угоди) банку в разі виявлення в них грубих порушень, які можуть призвести до збитків або додаткових ризиків для банку. Це право має бути зафіксовано в Положенні про СВК і внутрішньобанківських посадових інструкціях.

При проведенні адміністративно-правового, управлінського, організаційно-управлінського та фінансового контролю необхідно постійно звертати належну увагу на виконання наступних принципів.

1. Діяльність кожної ділянки банку контролюється шляхом застосування наступних, зокрема, стандартних методів:

- метод "чотирьох очей", що означає, що будь-яку значиму операцію проводять два співробітника банку, один з яких є контролером;
- нумерації документів, що передбачає, що звітні документи брошуруються і нумеруються по порядку;
- обмеження доступу сторонніх осіб до документів і цінностей;
- періодичної звірки розрахунків, отриманих незалежним шляхом.

2. Кожна проведена операція має "аудиторський слід", що передбачає документальне підтвердження такого факту, тобто фіксування в первинних документах, бухгалтерських документах, в проводках, в описових документах і т.д.

3. Контролер має можливість впливати на хід операції. Інструктивно має бути закріплено право контролера при відомих ризикових обставин зупиняти проведення операції (угоди), при цьому повинні бути чітко регламентовані ці самі обставини - умови, наявність яких дає контролеру право і (або) навіть зобов'язує його розпорядитися про зупинення відповідної операції.

4. Для кожної операції є визначений порядок її санкціонування, тобто слід вказувати повноваження конкретних відповідальних осіб, які можуть давати дозвіл (згоду, розпорядження, вказівку, наказ) на виконання операцій (групи взаємозалежних операцій).

Аналітичний контроль, як уже зазначалося, передбачає виявлення відхилень фактичних параметрів насамперед фінансової діяльності банку від належних (очікуваних) і з'ясування їх причин. Для цього використовуються фінансово-економічні показники, різні коефіцієнти, методики їх розрахунку, а також необхідні (нормативні, планові) значення зазначених показників і коефіцієнтів. При цьому особливі співробітники банку повинні вести регулярний моніторинг значень і динаміки даних показників і коефіцієнтів і в разі їх відхилення від належних значень негайно повідомляти про це керівникам банку, включаючи колегіальні органи управління, що мають право за своїм становищем в організації приймати управлінські рішення, які повинні будуть "ввести" значення таких показників в необхідні рамки.

СВК вибірково перевіряє дотримання зазначених належних показників, маючи на увазі перш за все найбільш значущі для банку фінансово-економічні показники (наприклад, правильність нарахування резервів під ті чи інші ризикові активи), а також вести регулярний контрольний моніторинг за тим, як в підрозділах поставлений і ведеться аналітичний контроль.

Кожен співробітник СВК в процесі своєї роботи періодично виявляється в "опозиції" до співробітників підрозділів. Це неминуче обставина несе в собі зародок конфлікту, який може вилитися в неприязнь і відторгнення колективом банку співробітників контролюючих підрозділів, що може сильно ускладнити проведення контрольних заходів та знизити ефективність системи внутрішнього контролю в цілому. Щоб цього не сталося, необхідно створення в колективі банку клімату, що об'єднує всіх, в тому числі співробітників контролюючих служб, навколо єдиної мети (цілей).

Окремою функцією СВК в Правекс-банку є участь в узгодженні внутрішньобанківських нормативних актів і процедур. Дана робота являє собою фактично попередній контроль, оскільки в ході її визначаються, з одного боку, алгоритми дій працівників, з іншого - алгоритми функціонування контрольних механізмів, покликаних попередити порушення зазначених правил дій працівників.

СВК, беручи участь в узгодженні проектів внутрішньобанківських нормативних актів і процедур, вивчає наявність і достатність цих контрольних механізмів, а потім відповідність описаних в проектах дій працівників банку вимогам нормативних актів, тобто тим самим виконувати вже згадані функції (перевіряти на відповідність і контролювати наявність належного контролю). Зрозуміло, що все узгоджувані документи повинні перевірятися на відповідність нормам законів, правових актів Правекс-Банку, а також міжнародних актів.

Загальним результатом функціонування системи внутрішнього контролю банку повинна бути раціональна організація безперервного і постійного контролю його власне банківської та адміністративно-господарської діяльності, маючи на увазі різні її рівні - від робочого місця окремого співробітника і від виробництва окремого продукту

(надання окремої послуги) до підсумкових параметрів діяльності організації в цілому.

Місце, роль і функції контролюючих підрозділів банку повинні бути визначені: в концепції організації внутрішнього контролю в банку; в положеннях про ці підрозділи; у внутрішніх регламентуючих документах банку, в яких поряд з описом порядків роботи і взаємодії між співвиконавцями в необхідних випадках вказується порядок контролю за даним напрямком роботи.

Зокрема, СВК в банку структурно може бути організований у два способи. У першому випадку вона може включати до свого складу підрозділу внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту, підрозділ, що займається управлінням ризиками, а також ряд інших аналітичних і контролюючих підрозділів банку. У цьому випадку фактично йдеться про багатофункціональний департамент, який повинен охоплювати різні аспекти діяльності всієї організації.

У другому випадку СВК може бути створена як окремий структурний підрозділ в складі банку, що взаємодіє з іншими контролюючими підрозділами. При такому варіанті СВК повинна бути наділена відповідними повноваженнями і правами.

3.3 Удосконалення методики внутрішнього контролю витрат діяльності банку із застосуванням сучасних інформаційних технологій

Вкладаючи кошти в нові інформаційні технології й апаратно-програмне забезпечення обчислювальних платформ, українські банки насамперед прагнуть перемогти конкурентів, забезпечити зростання продуктивності й ефективності діяльності. Зокрема, нові інформаційні технології здатні ефективно забезпечити взаємовідносини з клієнтами й автоматизувати процес фінансово-

кредитної взаємодії, знайти нові засоби отримання додаткового прибутку.

Як відомо, інформаційні технології в банку вирішують два основні завдання :

- підтримка існуючих бізнес-процесів банківської діяльності;
- розвиток діяльності банку шляхом упровадження інформаційних технологій і нових програмних продуктів.

Відповідно до цього доцільно виділити декілька груп інформаційно-технологічних проектів:

- інфраструктурні проекти, метою яких є збільшення продуктивності та підвищення стійкості інформаційних систем на відмову шляхом віртуалізації, консолідації та кластеризації обчислювальних ресурсів і систем зберігання, наприклад, на основі платформ "Intel Itanium" та "Sun", що дозволяє скоротити кількість серверів, знизити сукупну вартість упровадження й збільшити доступність програмних додатків;
- упровадження нових програмних продуктів та додатків.

Слід зауважити, що сьогодні неможливо на основі однієї, навіть досконалої, системи реалізувати всі функції комерційного банку.

У цьому сенсі підхід до побудови інформаційно-технологічних систем може бути реалізований шляхом інтеграції найкращих у своїх класах технологічних рішень у єдину систему на принципах сервісно-орієнтованої архітектури.

Сучасні умови діяльності банку унеможливають прийняття рішень на підставі лише інтуїції, необхідно отримувати інформацію про реальний стан справ у режимі реального часу. Керівництво вищої та середньої ланки має володіти інформацією про структуру доходів та видатків, планові та фактичні показники діяльності і не тільки загалом по банку, але й у розрізі його окремих підрозділів. З використанням цієї інформації можливо провести точний розрахунок

прогнозних показників, глибоко проаналізувати та здійснити порівняння альтернативних варіантів коригування сфер впливу і здійснити мотивований вибір управлінських рішень. Відсутність оперативної інформації ускладнює процес управління на контрольному рівні як складною динамічною системою. Світовий та вітчизняний досвід засвідчує, що найвищий рівень розвитку бізнесу досягли комерційні структури, які мають розвинену інформаційну систему. Ефективна інформаційна система має визначальне значення у життєдіяльності кожного суб'єкта господарської діяльності, особливо для функціонування банків. Необґрунтовані управлінські рішення призводять до значних втрат, зниження ліквідності, платоспроможності та, як наслідок, – до банкрутства.

В останні роки конкурентна перевага комерційних банків, як правило, забезпечувалася наявністю банківської інформаційної системи останнього покоління, що сприяло зниженню середніх витрат на виконання транзакцій та, як наслідок, зниження цін на банківські послуги. Проте сьогодні в Україні існують банки, які мають сучасні банківські інформаційні системи, тому для залучення клієнтів до процесу фінансово-кредитної взаємодії банки повинні знову підвищувати ефективність своєї діяльності. Один із основних етапів підвищення інформаційної забезпеченості та клієнтоорієнтованості – це провадження системи CRM в Правекс-банк.

CRM-система є фронт-офісною системою операційного рівня в частині управління продажами, яка заснована на декількох інформаційних компонентах: - по-перше, на облікових даних; - по-друге, на інформації про контрагентів підприємств-позичальників щодо їхньої платоспроможності та балансу; - по-третє, на інформації, яка розташована в зовнішніх базах даних.

До складу CRM-системи, як правило, входять модулі автоматизації маркетингу, банківського обслуговування та надання

підприємствам довідкової інформації [3]. Таким чином, автоматизована CRM-система для банку передбачає набір програмних додатків, які обслуговують кожен крок процесу взаємодії банку з підприємством-позичальником, пов'язані єдиною бізнес-логікою та інтегровані в програмне середовище основної банківської інформаційної системи на засадах єдиної бази даних. Вона поєднує всі стадії взаємодії банку з підприємством-позичальником: залучення підприємства до взаємовідносин (маркетинг), процес банківського кредитування (фінансово-кредитна діяльність) і банківський кредитний контроль (підтримка та сервіс-обслуговування). CRM-системи, призначені для вирішення двох основних завдань, які пов'язані з підвищенням ефективності бізнес-процесів, зосереджених у фронт-офісі банку [5; 9]: - по-перше, дозволяють визначити наміри та можливості клієнтів банку;

- по-друге, на основі аналізу інформації про економічний стан, ділову активність, кредиту історію, становище на ринку дозволяють підвищити ефективність роботи шляхом вироблення індивідуальних стратегій. Ідеологія CRM-системи передбачає перехід від стратегії масових або групових продажів банківських продуктів до індивідуальних, тобто до продажів або послуг, які налагоджені чи допрацьовані за персональними вимогами та потребами підприємств-позичальників. Як результат, це забезпечує більш ефективну взаємодію банку та підприємства-позичальника, яка також може бути розрахована на перспективу. Крім того, CRM-системи припускають автоматизацію бізнес-процесів маркетингу, заснованих на персональній роботі з кожним підприємством, а також їхнє обслуговування та підтримку. В останньому випадку більш важливо знати, що не влаштовує підприємство, для формування пропозицій у майбутніх послугах. CRM-система повинна забезпечити оперативний доступ до всієї наявної інформації з урахуванням різноманітних форм

її надання для різних користувачів банку. Кінцевою метою організації інформаційного забезпечення фінансово-кредитної взаємодії банку та підприємства на основі CRM-рішення можна вважати організацію пропозицій потенційним підприємствам-позичальникам персоніфікованих фінансово-кредитних продуктів і послуг, які можуть бути здійснені за будь-якими доступними каналами збуту.

Слід зазначити, що дохід банку можна збільшити не лише за рахунок зростання продажів, але й за рахунок скорочення й оптимізації витрат. Однак для управління витратами їх необхідно «виміряти», а найкращим інструментом інформаційних технологій для цього є ERP-системи. Крім того, в умовах звуження «коридору» маржі банки будуть вимушені вирішувати проблеми оптимізації витрат. При цьому без ERP-системи правильне формування управління витратами неможливе. Іншою причиною, з якої ERP-системи необхідно впроваджувати в банках, є питання фінансово-кредитної взаємодії з контрагентами, оскільки контрагент банку одночасно може бути поручителем або заставником підприємства-позичальника.

Отже, важливим етапом удосконалення системи внутрішнього контролю Правекс-банку є, перш за все, підбір програмного забезпечення, яке б надалі забезпечувало автоматизацію процесу надання менеджерам усіх рівнів управлінської інформації. Цей етап досить важливий, оскільки звіти, які формуються в чинних операційних банківських системах, не можуть повною мірою задовольнити потреби керівників вищої та середньої ланки в необхідній інформації про діяльність банку. Як правило, банківські операційні системи спрямовані на формування регулярної обов'язкової звітності, яка формує певну уяву про результати та фінансовий стан, втім не визначає, який внесок різних підрозділів або напрямів діяльності до загального результату. Вочевидь, система має забезпечити в майбутньому автоматизовані процеси для кращої і

більш точної роботи фронт-менеджерів відділень банку та співробітників головного банку. Це дасть високий стимул до зростання усього банку в цілому та скоротить обсяг роботи, як для працівників, так і для клієнтів Правекс банку. Система внутрішнього контролю в цьому банку, насамперед у відділеннях буде скасована і посада контролера на відділенні буде не потрібна, але для цього потрібна інноваційна автоматизована система внутрішнього контролю, яка попередньо буде написана кваліфікованими програмістами та впроваджена банком.

Висновки до розділу 3

Внутрішній контроль - це процес, який здійснюється радою, старшими посадовими особами і співробітниками всіх рівнів . Це не просто процедура або політика, яка виконується в певний момент, а процес, постійно здійснюваний на всіх рівнях банку . Рада і старші посадові особи несуть відповідальність за формування відповідних традицій з метою сприяння виконанню ефективних заходів внутрішнього контролю, а також за моніторинг його дієвості на безперервній основі; проте в цьому процесі повинен брати участь кожен співробітник організації.

Головні цілі внутрішнього контролю можна класифікувати так:

- ефективність і дієвість здійснюваних заходів;
- достовірність, повнота і своєчасність фінансової та управлінської інформації; дотримання законодавства та нормативних актів.

Внутрішній контроль націлений на забезпечення ефективності та дієвості здійснюваних банком операцій при використанні своїх активів та інших ресурсів, а також захист банку від втрат.

Система внутрішнього контролю банку функціонує на трьох основних рівнях:

- нижчий - рівень працівника або групи працівників;
- середній - рівень самостійного структурного підрозділу або групи пов'язаних підрозділів;
- вищий - загальнобанківський рівень.

При цьому на кожному із зазначених рівнів повинні мати місце попередній, поточний (оперативний) і наступний контроль.

Для ефективної роботи системи внутрішнього контролю (СВК) Правекс-банк забезпечує особливий статус її співробітників (контролерів). Контролер має незаперечні можливості доступу до всієї бухгалтерської та іншої документації, до електронних баз даних і до даних на папері. При цьому режим доступу до інформації є таким, щоб виключалася можливість коригування даних контролером.

Кожен співробітник СВК в процесі своєї роботи періодично виявляється в "опозиції" до співробітників підрозділів. Це неминуче обставина несе в собі зародок конфлікту, який може вилитися в неприязнь і відторгнення колективом банку співробітників контролюючих підрозділів, що може сильно ускладнити проведення контрольних заходів та знизити ефективність системи внутрішнього контролю в цілому. Автоматизація даних процесів дасть змогу викоринити можливі конфлікти в роботі, які так заважають самому процесу.

Вкладаючи кошти в нові інформаційні технології й апаратно-програмне забезпечення обчислювальних платформ, українські банки насамперед прагнуть перемогти конкурентів, забезпечити зростання продуктивності й ефективності діяльності.

Основне вдосконалення системи внутрішнього контролю Правекс-банку є, перш за все, підбір програмного забезпечення, яке б надалі забезпечувало автоматизацію процесу надання менеджерам

усіх рівнів управлінської інформації. Цей етап досить важливий, оскільки звіти, які формуються в чинних операційних банківських системах, не можуть повною мірою задовольнити потреби керівників вищої та середньої ланки в необхідній інформації про діяльність банку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Система внутрішнього контролю охоплює всі механізми його у банку, діє постійно і на всіх рівнях. Суб'єктами такого контролю є кожний працівник і всі підрозділи банківської установи. Сутність внутрішнього контролю банку на нормативному рівні визначена Положенням про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України, затвердженим постановою Правління НБУ від 30.12.1998 року № 566. Згідно із даним Положенням, внутрішній банківський контроль – це сукупність процедур, які забезпечують дотримання положень внутрішніх і зовнішніх нормативних актів при

здійсненні операцій банку та достовірність і повноту інформації [3, с. 11]. Разом з тим, у Положенні про організацію операційної діяльності в банках України (постанова Правління НБУ від 18.06.2003 року № 254), система внутрішнього контролю банку визначена як сукупність процедур, що спрямовані на попередження, виявлення і виправлення суттєвих помилок, а також забезпечення захисту і збереження активів, повноти і точності облікової документації [1, с. 12]. На нашу думку, наведені визначення є взаємодоповнюючими і в сукупності повною мірою розкривають зміст та сутність даної дефініції.

Діяльність банків відрізняється від діяльності виробничих підприємств, то доцільно зауважити, що витрати банку – це сукупність виплат у готівковій та безготівковій формах у зв'язку з розробкою банківських продуктів, наданням послуг, виконанням робіт по їх реалізації. Витрати банку проявляються в зменшенні економічної вигоди в аналізованому періоді внаслідок проведення банком фінансових і господарських операцій, які зменшують активи банку чи збільшують заборгованість. На витрати банку впливає податкове законодавство. Податок на прибуток та інші податки, які сплачує банк (податок на додану вартість, податок на землю), враховуються у витратах. Тому при збільшенні ставок податків зростають витрати банку.

Внутрішній контроль на всіх рівнях допомагає керівництву банку приймати правильні рішення в майбутньому та контролювати теперішні економічні та рівневі процеси, вирішувати дострокові питання банку.

Стратегічною метою діяльності і розвитку ПАТ КБ «Правекс-банк» є створення універсального банку, який надає повний спектр банківських послуг юридичним та фізичним особам.

Система оподаткування банку ґрунтується на принципах стабільності, обов'язковості, соціальної справедливості при визначенні та утриманні податків, зборів і внесків.

Підвищений інтерес до внутрішнього контролю в банківській системі України сьогодні посилюється у зв'язку з численними банкрутствами банків.

З метою забезпечення надійності, законності, ефективності, а також безпеки банківських операцій та діяльності кожен комерційний банк повинен мати внутрішній механізм, який захищає від потенційних помилок, втрат та різноманітних порушень. Саме цю роль відіграє внутрішній контроль банку у вигляді акціонерного, внутрішньотехнологічного контролю та внутрішнього аудиту.

Суб'єктами внутрішнього контролю банку є: спостережна рада; ревізійна комісія; правління (рада директорів); функціональні підрозділи; служба внутрішнього аудиту.

Структура ПАТ КБ «Правекс-Банку» як складова, від якої залежить ефективність реалізації стратегії банківського маркетингу. Загалом під системою розуміють сукупність елементів, пов'язаних відношеннями та зв'язками один з одним. Мережа цих зв'язків та відношень формує структуру. При цьому елементи системи (підсистеми) функціонують у часі як єдине ціле: кожен елемент працює задля мети цілої системи. Структура банківської установи відображає основні логічні взаємозв'язки рівнів управління, розмежовує сфери відповідальності, оптимізує процеси інформаційного забезпечення, що дає змогу досягти поставлених цілей та завдань із найбільшою ефективністю. Налагодженість внутрішніх банківських схем, процедур прийняття рішень, розподіл функцій та повноважень - запорука продуктивної взаємодії підрозділів банку.

Вкладаючи кошти в нові інформаційні технології й апаратно-програмне забезпечення обчислювальних платформ, українські банки насамперед прагнуть перемогти конкурентів, забезпечити зростання продуктивності й ефективності діяльності.

Основне вдосконалення системи внутрішнього контролю Правекс-банку є, перш за все, підбір програмного забезпечення, яке б надалі забезпечувало автоматизацію процесу надання менеджерам усіх рівнів управлінської інформації. Цей етап досить важливий, оскільки звіти, які формуються в чинних операційних банківських системах, не можуть повною мірою задовольнити потреби керівників вищої та середньої ланки в необхідній інформації про діяльність банку.

Для банків, чия ресурсна база значною мірою формується за рахунок залучених коштів, важливо мати дієву й оперативну систему внутрішнього контролю, яка б виконувала відповідні функції. Головні серед них:

- забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності з метою уникнення непродуктивного використання ресурсів і необґрунтованого збільшення витрат;
- збереження активів, документів та облікових реєстрів банку (до цієї ж функції належить запобігання розкраданню і зникненню матеріалів, грошових коштів, захист від фальсифікації документів, несанкціонованого доступу в комп'ютерні системи тощо);
- захист працівників, ресурсів та інформації від сторонніх посягань;
- забезпечення керівництва банку надійною і своєчасною інформацією (зокрема про фінансовий стан банку, попит на його послуги, конюнктуру ринку, зміни в законодавстві тощо) для успішного управління і прийняття ефективних рішень;

- дотримання співробітниками банку внутрішніх розпоряджень, положень, посадових інструкцій і процедур;
- дотримання юридичною особою законодавства України в цілому.

Внутрішній контроль дає змогу пересвідчитись, що банк працює згідно з розробленою стратегією і тактикою; операції здійснюються тільки після відповідного дозволу; активи зберігаються, а зобов'язання перебувають під контролем; фінансова та інша звітність містить повну, точну і своєчасну інформацію; менеджмент спроможний ідентифікувати, оцінювати, контролювати ризики та управляти ними.

Отже, внутрішній контроль дає керівництву банку впевненість Правекс банку у тому, що:

- ✓ фінансова та управлінська інформація у його розпорядженні є надійною і повною;
- ✓ налагоджено належне управління ризиками;
- ✓ банк дотримується чинних нормативних актів, внутрішніх положень, процедур, планів;
- ✓ охорона активів достатня;
- ✓ ресурси використовуються раціонально та економно;
- ✓ цілі та завдання, намічені у планах розвитку банку, реальні та можуть бути досягнуті.

Організація дієвої системи внутрішнього контролю – прямий обов'язок керівництва банку. Усі складові внутрішнього контролю обов'язково повинні документально відображатися у процедурах внутрішнього контролю, тобто у деталізованому проведенні кожної конкретної банківської операції. Будь-яка процедура внутрішнього контролю складається з таких компонентів:

- опис операції;

- визначення відповідальності та підзвітності особи (підрозділу), що її виконує;
- розподіл обов'язків між виконавцями операції з метою розмежування контролю за обліковими записами та операціями за ними;
- схвалення операції;
- обмеження доступу до активів, облікових записів і сховищ;
- внутрішні перевірки та звірки до моменту виконання операції;
- автоматизований контроль;
- ротація персоналу.

Загалом, система внутрішнього контролю вітчизняних банків потребує подальшого вдосконалення та розвитку, що пов'язане, в першу чергу, з запровадженням інтегрованих інформаційних систем, які б поєднували ведення бухгалтерського обліку з контрольними процедурами. З метою забезпечення стабільного функціонування і розвитку банк має створити ефективну систему внутрішнього контролю, яка передбачає оптимізацію взаємовідносин та обмін інформацією між внутрішнім контролем, зовнішнім та внутрішнім аудитом банку. Створення дієвої системи внутрішнього контролю є необхідною умовою забезпечення ефективності діяльності банківської установи. Така система повинна мати чітко визначені цілі, певну організаційну структуру, засоби та механізми реалізації поставлених цілей.

ПАТ КБ «Правекс-банк» на правильному шляху, але йде до своєї мети дуже маленькими кроками. Щодо деяких операцій потрібно задуматись і реанімувати саме зараз, тому що вони є з поганою тенденцією. Але можна сказати напевно, що банкопад ПАТ КБ «Правекс-банк» пройшов та впевнено продовжує виконувати всі зобов'язання перед своїми клієнтами на Національним банком України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масленніков В.В. Зарубіжні банківські системи / В.В. Масленніков. – К.: Економіка, фінанси, право. – 2015. – №10. – С. 15-20.
2. Вовчак О.Д. Напрями стабілізації роботи банків в умовах кризових явищ / О.Д. Вовчак, О.М. Крамаренко // Фінансовий простір. – 2017. – №4(16). – С. 27-31.
3. Корнилюк Р.В. Економіка санкцій. Що буде з російськими банками в Україні /Р. В. Корнилюк // Сайт інформаційного агентства

- «Економічна правда». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/03/6/622753/>
4. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Динаміка кількості банків – учасників ФГВФО» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>
 5. Офіційний сайт Асоціації українських банків «Рейтинг українських банків за 2017 рік» [Електронний ресурс]–Режим доступу: <http://aub.org.ua/>
 6. Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор
 7. України: реалії та перспективи» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-iperspektivy.html?hl=uk>
 8. Сайт інформаційного агентства «Finance.ua» «Проблеми відтоку депозитів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/382366/vidtik-depozytiv-yaki-banky-najbilshevtratyly-koshtiv-naselennya-v-1-mu-pivrichchi-2016>
 9. Сайт інформаційного агентства «Ліга.net» «Чи залишаться банки в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://finance.liga.net/banks/2017/3/16/articles/52424.htm>
 10. НБУ опублікував список застав за кредитами рефінансування» Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1413443-prodati-probleminbuopublikuvav-spisok-zastav-za-kreditami-refinansuvannya>
 11. Сайт інформаційного агентства «Новий час» «Чому в Україні можуть подорожчати кредити?» – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/opinion/valchyshen/chomu-v-ukrajini-mozhut-podorozhchati-krediti-836556.html>
 12. Офіційний сайт Національного Інституту стратегічних досліджень
 13. України «Проект стабілізації банківської системи шляхом підвищення довіри до банків» Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/dovira_do_bankiv-8d9b8.pdf

14. Офіційний сайт Національного банку України «Теоретичні основи інфляційного таргетування» [Електронний ресурс] –Режим доступу :https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85391
15. Офіційний сайт Національного банку України «Дорожня карта НБУ з переходу до інфляційного таргетування» Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=28704716>
16. Гуцаленко Л.В. Адаптивна система обліку і контролю результатів діяльності сільськогосподарських підприємств: моногр. / Л.В. Гуцаленко. – 2016. – 372 с.
17. Жук В.М. Наукове забезпечення обліку в системі управління аграрним сектором економіки: теорія і практика: Наукова доповідь. – К.: Інститут аграрної економіки, 2015. – 90 с.
18. Кірейцев Г.Г. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України: наукова доповідь на Міжнар. наук-практ. конф. Подільського держ. аграрно-техніч. університету 24-25 вересня 2014 р / Г.Г. Кірейцев. – Кам'янець-Подільський, 2014. – 32 с.
19. Кувалдина Т.Б., Метелев С.Е. Нормативное регулирование бухгалтерского учета [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<http://viperson.ru/data/200712/vaniebuhgalterskogouceta.doc>
20. Маренич Т. Сутність бухгалтерського обліку як системи економічного регулювання / Т. Маренич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 2. – С. 21-26.
21. Пантелеев В.П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: моногр. / Пантелеев В.П.; Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП “Інформ.-аналіт. агенство”, 2016. – 491 с.
22. Пархоменко В. Розвиток бухгалтерського обліку: від реформування до адаптації та застосування / В.Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 8-9. – С. 3-21.

23. Петренко Н.І. Правова основа організації внутрішнього аудиту в Україні / Н.І. Петренко, О.В. Філозоф // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнар. зб. наук. праць / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Вип. 1 (16) / Відпов. ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2017. – С. 219-228.
24. Пилипів Н.І. Облік і контроль затрат на газотранспортних підприємствах: моногр. / Н.І.Пилипів. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2017. – 364 с.
25. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики: моногр. / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2009. – 260 с.
26. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: підручник / Л.К. Сук, Л.П. Сук. – К.: Каравела; Піча Ю.В., 2013. – 624 с.
27. Основні показники банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
28. http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
29. Грюнинг Х. ван, Анализ банковских рисков. / Х. ван Грюнинг, С. Брайович Братанович пер. с англ. – М : Издательство «Весь мир», 2013. – 304 с.
30. Примостка Л. О. Моделювання ризику та прибутковості кредитного портфеля банку / Л. О. Примостка, В. І Козлов // Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана. – 2011.– № 1. – С.98 – 101.
31. Павлюк С. М. Кредитні ризики та управління ними / С. М. Павлюк. – Фінанси України. – 2012. – № 10. – С. 105–111.
32. Банківські операції : підручник / за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2012. – 384 с.

33. Кириленко В. Б. Організація обліку, контролю та аналізу депозитних операцій банку: монографія / В. Б. Кириленко. — К. КНЕУ, 2014. — 264 с.
34. Лаврушин О. И. Банки в современной экономике: необходимость перемен / О. И. Лаврушин // Банковское дело. — 2013. — № 4 (232). — С. 6–13.
35. Рябініна Л. М. Проблеми післякризового розвитку банківської системи України та шляхи їх вирішення / Л. М. Рябініна // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 12. Ч С. 157–170.
36. Сергеевкова О. В. Кредитование инновационной деятельности банками Украины: проблемы и перспективы развития / О. В. Сергеевкова, А. С. Тодосейчук // Регіональний розвиток – основа розбудови української держави : зб. наук. праць / ДонДУУ, 2012 Т. XIII (Економіка; вип. 230). С. 248–251.
37. Havrilesky, Thomas M., & Shelagh, Heffernan (2015). Operations Management, and Regulation Modern Banking .Copyright John Wiley & Sons Ltd, The Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex PO19 8SQ, England Standards and Pool's. – [in English].
38. Mian, Atif, Sufi, Amir & Trebbi, Francesco (2014) Resolving Debt Overhang: Political Constraints in the Aftermath of Financial Crises – American Economic Journal: Macroeconomics: Vol. 6 No. 2 (April 2014), pp. 1-28 Retrieved from <http://www.aeaweb.org/articles.php?doi=10.1257/mac.6.2> [in English].
39. Политическое измерение мировых финансовых кризисов. Феноменология, теория, устранение / под общ. ред. С. С. Сулакшина. М. : Научный эксперт, 2016 — 632 с.: ISBN 978-5-91290-128-7.
40. Крамаренко О. М. Взаємовідносини банківських установ України з клієнтами в умовах фінансової кризи / О. М. Крамаренко // Збірник

- наукових праць НУК. — Миколаїв : НУК, 2015. — № 5 (428). — С. 164–169.
41. Бюлетень Національного банку України №12/2002 (119), С. 46–160, 164. НБУ Офіційне інтернет-представництво Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36555>
42. Бюлетень Національного банку України №12/2013 (249) С.15-170, 184. Офіційне інтернет-представництво Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=3624754>
43. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи: Закон України від 4 липня 2014 року № 1586-VII. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1586-18/page>.
44. Вовчак О. Д. Зміцнення банківської системи як чинника безпеки фінансової системи держави /О. Д. Вовчак, П. М. Сенищ // Актуальні питання фінансової безпеки держави: Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні питання безпеки фінансової системи держави», м. Харків, 2016 р.
45. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України [Текст] : затверджене постановою Правління НБУ від 20.03.1998 р. № 114 із змінами та доповненнями.
46. Белоглазова, Г. Н. Аудит банков [Текст] : учеб. пособие / Г. Н. Белоглазова, Л. П. Криливецка, Е. А. Лебедева. – М. : Финансы и статистика, 2015. – 352 с.
47. Білокінь, Г. Роль аудиту в діяльності комерційних банків [Текст] / Г. Білокінь // Вісник НБУ. – 2013. – № 9. – С. 60-61.
48. Братчиков, В. Бухгалтерський облік і контроль: аспекти розвитку [Текст] / В. Братчиков // Вісник НБУ. – 2012. – № 9. – С. 60-61.

49. Кіреєв, О. І. Внутрішній аудит у банку [Текст] : навч. посібник / О. І. Кіреєв, О. С. Любунь. – К. : Центр навчальної літератури, 2016. – 230 с.
50. Стефанюк, Б. Концептуальні підходи щодо створення ефективної системи внутрішнього контролю в банку [Текст] / Б. Стефанюк // Вісник НБУ. – 2017. – № 4. – С. 57-61.
51. Васюренко О.В. Банківський нагляд: підручник [Текст] / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко.– К. : Знання, 2011. – 502 с.
52. Гудзь Т. П. Банківський нагляд : навчальний посібник / Т. П. Гудзь. – Київ : Ліра, 2017. – 380 с.
53. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 14.09.2016 р. № 140:[електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>
54. Макеева О. Перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні // О. Макеева Економіст. – 2014. – №6. – С. 54-57.
55. Положення “Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках”, затверджене постановою Правління НБУ від 20.03.1998 за №114.
56. Редько О.Ю. Аудит в Україні. Морфологія: [Монографія] /О.Ю.Редько. – К.: ДП «Інформ-аналіт агентство». – 2014. – 493 с.
57. Банківська енциклопедія /За ред. А. М. Мороза. -К.: Ельтон, 2013. — 333с.
58. Банківські операції: Підручник /А. М. Мороз, М.І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. А. М. Мороза. -К.: КНЕУ, 2013. — 384с.
59. Банковский надзор и аудит: Учебное пособие /Под ред. И. Д. Мамоновой. -М.: Инфра-М, 2015. — 112с.
60. Білик М. Д., Полятикіна Л. І. Основи аудиту. — Суми: Слобожанщина, 2015. — 295 с.
61. Білуха М. Т. Аудит у бізнесі. (Посібник для бізнесменів). — Дніпропетровськ: Преском, 2014. – 394 с.
62. Білуха М.Т. Курс аудиту. — К.: Знання, 2013.-568 с.

63. Велш Глен А., Шорт Даніел Г. Основи фінансового обліку / Перекл. з англ. О. Мінім, О. Ткач. — К.: Основи, 2013. — 943 с.
64. Вступ до банківської справи /За ред. М. І. Савлука. -К.: Лібра, 2012. — 356с.
65. Голов С. Ф., Єфіменко В. І. Фінансовий та управлінський облік. — К.: ТОВ «Автоінтерсервіс», 2017. — 544 с.
66. Голуб А., Семенюк Л., Смовженко Т. Гроші, кредит, банки. — Львів: Центр Європи, 2017. — 312 с.
67. Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б. С. Івасіва. — Тернопіль: Карт-бланш, 2016. — 510 с.
68. Давидов Г.М. Аудит: Навч.посіб. — К.: Знання, 2013. — 363 с.
69. Дерій В. А. Контроль і ревізія: Курс лекцій. — Бучач: МІФ, 2015. — 54 с.
70. Дерій В. А., Кізима А. Я. Аудит: Курс лекцій / Тернопільська академія народного господарства. — Т.: ТАНГ, 2014. — 76 с.
71. Дзюблюк О. В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин. -Тернопіль: ТАНГ, 2012. — 140с.
72. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — СПб. :Оркестр, 2013. — 248 с.
73. Дорош Н. І. Аудит: методологія і організація. — К.: Товариство «Знання» КОО, 2014. — 402 с.
74. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка. За ред. З. Ватаманюка. — К.: Альтернативи, 2015. — 606 с.
75. Індиченко П. В. Здобутки та втрати 2013 банківського року // Банківська справа. — 2013. — №1. — С. 38 — 47.
76. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України: Навчальний посібник. -К.: КНЕУ, 2016. — 432с.
77. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України: Навчальний посібник. -К.: КНЕУ, 2016. — 636 с.

78. Кочетков В. М. Основы управления современным коммерческим банком: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2013. — 72 с.
79. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Основы аудиту: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. — К: Каравела, 2012. — 504 с.
80. Матвієнко В. Держава і банки. -К.: Демократична Україна, 2016. — 159с.
81. Асоціація українських банків // Режим доступу: www.aub.com.ua.
82. Банківський сектор // Український бізнес-ресурс // Режим доступу: ubr.ua.
83. Беляевский И.К. Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2017. — 320 с.
84. Дембаускас А.П. Финансовая информатика. — М.: Финансы и статистика, 2017. — 312 с. Егоров Е.В., Романов А.В., Романова В.А. Маркетинг банковских услуг: Учеб. пособие. — М.: ТЕИС, 2016. — 402 с.
85. Єрємін Н.В. Банківські інформаційні системи. — К.: КНЕУ, 2016. — 227 с.
86. Національний банк України // Режим доступу: www.bank.gov.ua.
87. Новак В.О., Симоненко Ю.Г., Бондар В.П. Інформаційні системи в менеджменті: Підручник. — К.: Каравела, 2015. — 616 с.
88. Соколов Г.М. Автоматизация деятельности учреждений банков. — М.: Финансы и статистика, 2013. — 256 с.
89. Україна // Світовий банк // Режим доступу: www.worldbank.org.ua.
90. Щукін Л. Інформаційні загрози для банківської системи: уроки українського антикризового PR // Вісник Національного банку України.— 2013.— №1. — С. 26–29.
91. Baltensperger, E., Milde, H. (2017). Predictability of reserve demand, information costs, and portfolio behavior of commercial banks. Journal of finance, 31: 835–843.

92. Cleland, D., King, W. (2017). Systems Analysis and Project Management. N.Y. 435 p.
93. Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2016. – 816 с.
94. Московчук І. О. Управлінський облік: сутність та роль в діяльності комерційних банків / І. О. Московчук
95. Парасій-Вергуненко І. М. Організація управлінського обліку в банках. Деякі аспекти теорії і практики / І. М. Парасій-Вергуненко // Вісн. Нац. банку України. – 2014. – № 10. – С. 26–29.
96. Друри Колин. Введение в управленческий и производственный учет / Колин Друри. – М. : Аудит, ЮНИТИ , 2015.

ДОДАТОК А

Звіт про фінансовий стан за станом на 31 грудня 2013 року ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

(тис. грн.)

Найменування статті	Примітки	2013 рік	2012 рік
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	876 931	601 053
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		110 524	74 125
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	2 898	3 006
Кошти в інших банках	8	223 327	200
Кредити та заборгованість клієнтів	9	2 645 589	3 215 645
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	101 605	127 220
Інвестиційна нерухомість	11	9 327	10 822
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		1 558	1 558
Відстрочений податковий актив	30	-	36 725
Основні засоби та нематеріальні активи	12	635 403	674 143
Інші фінансові активи	13	41 393	47 670
Інші активи	14	30 829	38 437
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	15	74 653	25 041
Усього активів		4 754 037	4 855 645
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	16	83 340	343 084
Кошти клієнтів	17	3 045 034	3 101 040
Боргові цінні папери, емітовані банком	18	1	99 180
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	30	1 673	-
Відстрочені податкові зобов'язання	30	5 247	1 232
Резерви за зобов'язаннями	19	1 908	4 406
Інші фінансові зобов'язання	20	88 003	176 159
Інші зобов'язання	21	50 900	75 952
Субординований борг	22	119 095	119 466
Усього зобов'язань		3 395 201	3 920 519
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	23	1 018 806	1 011 556
Емісійні різниці	23	1 521 465	787 112
Непокритий збиток		(1 397 742)	(1 069 644)
Резерви та інші фонди банку		1 332	1 332
Резерви переоцінки		214 975	204 770
Усього власного капіталу		1 358 836	935 126
Усього зобов'язань та власного капіталу		4 754 037	4 855 645

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Т.О.Кириченко

О.Ю.Кібець
11.03.2014

Продовження додатку А

Звіт про сукупний дохід за 2013 рік
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

(тис. грн.)

Найменування статті	Примітки	2013 рік	2012 рік
1	2	3	4
Процентні доходи	26	563 610	686 070
Процентні витрати	26	(322 102)	(327 604)
Чистий процентний дохід		241 508	358 466
Комісійні доходи	27	195 590	208 076
Комісійні витрати	27	(16 620)	(14 646)
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах		573	746
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		605	(1 102)
Результат від операцій з іноземною валютою		30 985	32 030
Результат від переоцінки іноземної валюти		(516)	(7 689)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	11	590	(1 723)
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(2 834)	(2 683)
(Витрати)/доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(121)	317
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	9	(210 967)	(974 302)
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	13, 14	(1 070)	(816)
Відрахування до резерву під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	10	(156)	-
Вирахування з (відрахування до) резервів за зобов'язаннями	19	1 913	(626)
Інші операційні доходи	28	16 882	14 491
Адміністративні та інші операційні витрати	29	(547 121)	(548 971)
(Збиток) до оподаткування		(290 759)	(938 432)
Витрати на податок на прибуток	30	(39 952)	(92 908)
(Збиток) від діяльності, що триває		(330 711)	(1 031 340)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
Елементи, які можуть бути рекласифіковані в прибутки і збитки:			
Переоцінка цінних паперів в портфелі банку на продаж		(855)	324
Податок на прибуток, пов'язаний з переоцінкою цінних паперів в портфелі банку на продаж	30	158	(62)
Всього елементів, які можуть бути рекласифіковані в прибутки і збитки		(697)	262
Елементи, які не будуть рекласифіковані в прибутки і збитки:			
Переоцінка основних засобів	24	16 134	(8 521)
Податок на прибуток, пов'язаний з переоцінкою основних засобів	30	(2 619)	1 458
Всього елементів, які не будуть рекласифіковані в прибутки і збитки		13 515	(7 063)
Усього інший сукупний дохід після оподаткування за рік		12 818	(6 801)
Усього сукупного доходу за рік		(317 893)	(1 038 141)
(Збиток), що належить власникам банку		(330 711)	(1 031 340)
Усього сукупного доходу, що належить власникам банку		(317 893)	(1 038 141)

продовження

Продовження додатку А

**Звіт про рух грошових коштів за прямим методом
за 2013 рік
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»**

(тис. грн.)

Найменування статті	Примітки	2013 рік	2012 рік
1	2	3	4
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Процентні доходи, що отримані		373 507	512 022
Процентні витрати, що сплачені		(336 079)	(346 784)
Комісійні доходи, що отримані		195 372	208 113
Комісійні витрати, що сплачені		(16 606)	(14 577)
Результат операцій з іноземною валютою		30 985	32 030
Інші отримані операційні доходи		5 578	11 121
Надходження від продажу кредитів		28 241	-
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(449 991)	(487 367)
Грошові кошти (сплачені) від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		(168 993)	(85 442)
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях			
Чисте (збільшення)/зменшення обов'язкових резервів у Національному банку України		(36 399)	9 389
Чисте (збільшення)/зменшення коштів в інших банках		(222 980)	137 787
Чисте зменшення кредитів та заборгованості клієнтів		456 097	568 302
Чисте зменшення інших фінансових активів		14 615	3 781
Чисте (зменшення) коштів банків		(332 911)	(857 456)
Чисте (зменшення) коштів клієнтів		(26 012)	(28 414)
Чисте (зменшення)/збільшення боргових цінних паперів, що емітовані банком		(100 000)	100 000
Чисте (зменшення) резервів за зобов'язаннями		(616)	-
Чисте (зменшення)/збільшення інших фінансових зобов'язань		(32 155)	27 262
Чисті грошові кошти, що (використані) від операційної діяльності		(449 354)	(124 791)
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж		(2 595 262)	(639 575)
Надходження від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж		2 637 864	526 140
Придбання цінних паперів у портфелі банку до погашення		(500 000)	(30 000)
Надходження від погашення цінних паперів у портфелі банку до погашення		500 000	30 000
Придбання фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		725	(2 139)
Надходження від реалізації необоротних активів		2 070	-
Придбання основних засобів		(17 165)	(19 272)
Результат від вибуття основних засобів		4 729	2 858
Придбання нематеріальних активів		(46 929)	(114 657)
Дивіденди, що отримані	28	115	-
Чисті грошові кошти, що (використані) у інвестиційній діяльності		(13 853)	(246 645)
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Надходження від випуску акцій	23	741 603	496 050
Чисті грошові кошти, що отримані від фінансової діяльності		741 603	496 050
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти		(2 518)	(2 246)
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		275 878	122 368
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	6	601 053	478 685
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	6	876 931	601 053

**Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»**

**Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»**

Т.О.Кириченко

**О.Ю.Кібець
11.03.2014**

Продовження додатку А

Звіт про власний капітал за 2013 рік ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК» Київ

(тис. грн.)

Найменування статті	При- мітки	Належить власникам банку						Усього власного капіталу
		статутний капітал	емісійні різниці	Резервні та інші фонди	резерви переоцінки	нерозподілений прибуток	усього	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Залишок на 01 січня 2012 року		1 006 916	295 702	1 332	211 981	(38 714)	1 477 217	1 477 217
Усього сукупного доходу								
(Збиток) за рік		-	-	-	-	(1 031 340)	(1 031 340)	(1 031 340)
Інший сукупний дохід								
Елементи, які можуть бути реклаसифіковані в прибутки і збитки:								
Переоцінка цінних паперів в портфелі банку на продаж	24	-	-	-	324	-	324	324
Відстрочений податок на прибуток, пов'язаний з переоцінкою цінних паперів в портфелі банку на продаж	24	-	-	-	(62)	-	(62)	(62)
Всього елементів, які можуть бути рекласифіковані в прибутки і збитки	24	-	-	-	262	-	262	262
Елементи, які не будуть рекласифіковані в прибутки і збитки:								
Переоцінка основних засобів	24	-	-	-	(8 521)	-	(8 521)	(8 521)
Відстрочений податок на прибуток, пов'язаний з переоцінкою основних засобів	24	-	-	-	1 458	-	1 458	1 458
Всього елементів, які не будуть рекласифіковані в прибутки і збитки	24	-	-	-	(7 063)	-	(7 063)	(7 063)
Усього сукупних (витрат) за рік	24	-	-	-	(6 801)	(1 031 340)	(1 038 141)	(1 038 141)
Реалізований результат переоцінки по основним засобам, що вибули	24	-	-	-	(410)	410	-	-
Емісія акцій:	23	-						
номінальна вартість	23	4 640	-	-	-	-	4 640	4 640
емісійний дохід	23	-	491 410	-	-	-	491 410	491 410
Залишок на кінець дня 31 грудня 2012 року (залишок на 01 січня 2013 року)		1 011 556	787 112	1 332	204 770	(1 069 644)	935 126	935 126

Продовження додатку А

Найменування статті	Примітки	Належить власникам банку						Усього власного капіталу
		статутний капітал	емісійні різниці	Резерви та інші фонди	резерви переоцінки	нерозподілений прибуток	усього	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Усього сукупного доходу								
(Збиток) за рік		-	-	-	-	(330 711)	(330 711)	(330 711)
Інший сукупний дохід								
Елементи, які можуть бути рекласифіковані в прибутки і збитки:								
Переоцінка цінних паперів в портфелі банку на продаж	24	-	-	-	(855)	-	(855)	(855)
Відстрочений податок на прибуток, пов'язаний з переоцінкою цінних паперів в портфелі банку на продаж	24	-	-	-	158	-	158	158
Всього елементів, які можуть бути рекласифіковані в прибутки і збитки	24	-	-	-	(697)	-	(697)	(697)
Елементи, які не будуть рекласифіковані в прибутки і збитки:								
Переоцінка основних засобів	24	-	-	-	16 134	-	16 134	16 134
Відстрочений податок на прибуток, пов'язаний з переоцінкою основних засобів	24	-	-	-	(2 619)	-	(2 619)	(2 619)
Всього елементів, які не будуть рекласифіковані в прибутки і збитки	24	-	-	-	13 515	-	13 515	13 515
Усього сукупного доходу/(витрат)	24	-	-	-	12 818	(330 711)	(317 893)	(317 893)
реалізований результат переоцінки, віднесений на нерозподілений прибуток	24	-	-	-	(2 613)	2 613	-	-
Емісія акцій:	23							
номінальна вартість	23	7 250	-	-	-	-	7 250	7 250
емісійний дохід	23	-	734 353	-	-	-	734 353	734 353
Залишок на кінець дня 31 грудня 2013 року		1 018 806	1 521 465	1 332	214 975	(1 397 742)	1 358 836	1 358 836

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»
Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Т.О.Кириченко

О.Ю.Кібець

11.03.2014

Звіт про власний капітал за рік, що закінчився 31 грудня 2013 року, слід читати разом з примітками, викладеними на стор. 9 – 87, які є складовою частиною фінансової звітності.

ДОДАТОК Б

ПАТКБ «ПРАВЕКСБАНК»

Річна фінансова звітність

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2015 року

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	2015 рік	2014 рік
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	440 124	988 572
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	2 633	2 726
Кошти в інших банках	8	-	200
Кредити та заборгованість клієнтів	9	1 826 285	2 291 297
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	1 813 143	500 455
Інвестиційна нерухомість	11	112 914	13 558
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		1 489	1 672
Основні засоби та нематеріальні активи	12	606 060	587 218
Інші фінансові активи	13	41 393	52 145
Інші активи	14	64 071	40 470
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	15	32 525	107 622
Усього активів		4 940 637	4 585 935
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	16	24 060	237 503
Кошти клієнтів	17	2 991 844	3 476 479
Боргові цінні папери, емітовані банком	18	1	1
Відстрочені податкові зобов'язання	30	16 464	4 376
Резерви за зобов'язаннями	19	11 146	2 593
Інші фінансові зобов'язання	20	115 628	113 047
Інші зобов'язання	21	47 985	50 860
Субординований борг	22	-	228 589
Усього зобов'язань		3 207 128	4 113 448
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	23	1 038 007	1 018 806
Емісійні різниці	23	3 502 964	1 521 465
Непокритий збиток		(3 124 547)	(2 309 292)
Резервні та інші фонди банку		1 332	1 332
Резерви переоцінки		315 753	240 176
Усього власного капіталу		1 733 509	472 487
Усього зобов'язань та власного капіталу		4 940 637	4 585 935

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

ДАТА: 19 ЛЮТОГО 2016 РОКУ

Т.О.Кириченко

О.Ю.Кібець

Продовження додатку Б

ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Річна фінансова звітність

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід за 2015 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	2015 рік	2014 рік
1	2	3	4
Процентні доходи	26	517 468	531 650
Процентні витрати	26	(240 455)	(315 081)
Чистий процентний дохід		277 013	216 569
Чисте збільшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	9	(553 241)	(594 262)
(Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках		(276 228)	(377 693)
Комісійні доходи	27	176 312	181 588
Комісійні витрати	27	(70 096)	(47 706)
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		103	2 389
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		1 337	-
Результат від операцій з іноземною валютою		26 053	60 698
Результат від переоцінки іноземної валюти		(93 388)	(208 359)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		975	222
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1 036)	(6 374)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		287	(737)
Чисте (збільшення) резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	13, 14	(7 993)	(746)
Чисте (збільшення)/зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	10	(31)	156
Чисте (збільшення) резервів за зобов'язаннями	19	(9 780)	(413)
Інші операційні доходи	28	34 749	15 222
Адміністративні та інші операційні витрати	29	(580 025)	(536 385)
(Збиток) до оподаткування		(798 761)	(918 138)
Витрати на податок на прибуток	30	245	6 539
(Збиток) від діяльності, що триває		(798 516)	(911 599)

Продовження додатку Б

ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Річна фінансова звітність

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід за 2015 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Приміт- ки	2015 рік	2014 рік
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка основних засобів	24	71 244	30 606
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток	24	(12 496)	(5 792)
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	24	110	532
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток	24	(20)	(96)
Інший сукупний дохід після оподаткування		58 838	25 250
Усього сукупного доходу за рік (Збиток), що належить власникам банку		(739 678)	(886 349)
Усього сукупного доходу, що належить власникам банку (Збиток) на акцію від діяльності, що триває:		(798 516)	(911 599)
Чистий (збиток) на одну просту акцію	31	(0,49)	(0,56)
Скоригований чистий (збиток)/прибуток на одну просту акцію	31	(0,49)	(0,56)
(Збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
Чистий (збиток)/прибуток на одну просту акцію за рік	31	(0,49)	(0,56)
Скоригований чистий (збиток) на одну просту акцію за рік	31	(0,49)	(0,56)

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

ДАТА: 19 ЛЮТОГО 2016 РОКУ

Т.О.Кириченко

О.Ю.Кібеня

Продовження додатку Б

ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Річна фінансова звітність

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом за 2015 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	2015 рік	2014 рік
1	2	3	4
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Процентні доходи, що отримані		316 892	195 619
Процентні витрати, що сплачені		(255 089)	(343 214)
Комісійні доходи, що отримані		175 524	189 885
Комісійні витрати, що сплачені		(70 054)	(47 781)
Результат операцій з іноземною валютою		26 053	60 698
Інші отримані операційні доходи		9 731	12 948
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(507 635)	(467 307)
Податок на прибуток, сплачений		-	(1 787)
Грошові кошти сплачені від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		(304 578)	(400 939)
Чисте зменшення обов'язкових резервів у Національному банку України		-	110 524
Чисте зменшення коштів в інших банках		43	222 956
Чисте зменшення кредитів та заборгованості клієнтів		448 863	570 487
Чисте зменшення інших фінансових активів		21 347	3 536
Чисте (зменшення)/збільшення коштів банків		(195 276)	143 054
Чисте зменшення коштів клієнтів		(1 070 223)	(280 256)
Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань		9 684	(17 901)
Чисті грошові кошти, що (використані)/отримані від операційної діяльності		(1 090 140)	351 461
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж		(34 677 000)	(12 979 000)
Надходження від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж		33 389 606	12 581 720
Придбання фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		-	1 380
Придбання основних засобів		(1 359)	(2 046)
Результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів		22 345	886
Придбання нематеріальних активів		(38 184)	(17 763)
Дивіденди, що отримані		46	100
Чисті грошові кошти, що використані в інвестиційній діяльності		(1 304 546)	(414 723)
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Емісія простих акцій		2 007 000	-
Погашення субординованого боргу		(317 009)	-
Чисті грошові кошти, що отримані від фінансової діяльності		1 689 991	-

Продовження додатку Б

ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Річна фінансова звітність

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом за 2015 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	2015 рік	2014 рік
1	2	3	4
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти		156 247	174 903
Чисте (зменшення)/збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		(548 448)	111 641
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	6	988 572	876 931
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	6	440 124	988 572

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Т.О.Кириченко

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»
ДАТА: 19 ЛЮТОГО 2016 РОКУ

О.Ю.Кібець

ДОДАТОК В

ПРАВЕКС БАНК

Річна фінансова звітність
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2017 року

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	31.12.2017	31.12.2016
I	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	1 088 693	917 691
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	6	-	70 171
Кошти в інших банках	7	142 875	-
Кредити та заборгованість клієнтів	8	547 792	982 249
Цінні папери в портфелі банку на продаж	9	2 700 815	1 692 931
Інвестиційна нерухомість	10	177 981	176 306
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		1 631	1 631
Основні засоби та нематеріальні активи	11	466 416	485 636
Інші фінансові активи	12	33 080	31 649
Інші активи	13	65 463	45 254
Усього активів		5 224 746	4 403 518
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	14	26	42 060
Кошти клієнтів	15	2 921 588	3 004 713
Боргові цінні папери, емітовані банком	16	36 926	80 708
Відстрочені податкові зобов'язання	27	7 104	5 890
Резерви за зобов'язаннями	17	5 845	10 599
Інші фінансові зобов'язання	18	1 178 548	86 751
Інші зобов'язання	19	40 275	45 132
Усього зобов'язань		4 190 312	3 275 853
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	1 038 007	1 038 007
Емісійні різниці	20	3 502 964	3 502 964
(Непокритий збиток)		(3 771 287)	(3 682 223)
Резерви та інші фонди банку		1 332	1 332
Резерви переоцінки		263 418	267 585
Усього власного капіталу		1 034 434	1 127 665
Усього зобов'язань та власного капіталу		5 224 746	4 403 518

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Т.О.Кириченко

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

О.Ю.Кібець

ДАТА: 19 лютого 2018 року

Продовження додатку В

ПРАВЕКС БАНК

Річна фінансова звітність

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід за 2017 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	31.12.2017	31.12.2016
1	2	3	4
Чистий збиток на одну просту акцію за рік	28	(0,07)	(0,35)
Скоригований чистий збиток на одну просту акцію за рік	28	(0,07)	(0,35)

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

ДАТА: 19 лютого 2018 року

Т.О.Кириченко

О.Ю.Кібець

Продовження додатку В

Річна фінансова звітність

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід за 2017 рік

		(у тисячах гривень)	
Найменування статті	Примітки	31.12.2017	31.12.2016
1	2	3	4
Процентні доходи	23	291 565	533 403
Процентні витрати	23	(113 388)	(197 055)
Чистий процентний дохід		178 177	336 348
Чисте (збільшення)/зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	7, 8	44 162	(565 123)
Чисті процентні доходи/(витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках		222 339	(228 775)
Комісійні доходи	24	207 803	209 476
Комісійні витрати	24	(85 718)	(49 832)
Результат від продажу фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		-	(959)
Результат від операцій з купівлі-продажу іноземної валюти		17 676	12 606
Результат від переоцінки іноземної валюти		(4 540)	(546)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	10	8 370	(14 101)
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(2 607)	(3 522)
Доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1 047	-
Чисте збільшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	12, 13	(31)	(242)
Чисте зменшення резервів за зобов'язаннями	17	4 763	535
Інші операційні доходи	25	95 721	47 199
Адміністративні та інші операційні витрати	26	(576 514)	(564 836)
Збиток до оподаткування		(111 691)	(592 997)
Витрати на податок на прибуток	27	1 495	4 616
Збиток від діяльності, що триває		(110 196)	(588 381)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка основних засобів	21	19 250	(23 453)
Результат переоцінки за операціями з акціонерами		351	-
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток	21	(2 696)	6 080
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	21	73	(110)
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток	21	(13)	20
Інший сукупний дохід (збиток) після оподаткування		16 965	(17 463)
Усього сукупного доходу (збитку) за рік		(93 231)	(605 844)
Збиток, що належить власникам банку		(110 196)	(588 381)
Усього сукупного доходу (збитку), що належить власникам банку		(93 231)	(605 844)
Збиток на акцію від діяльності, що триває:			
Чистий збиток на одну просту акцію	28	(0,07)	(0,35)
Скоригований чистий збиток на одну просту акцію	28	(0,07)	(0,35)
Збиток на акцію, що належить власникам банку:			

Продовження додатку В

Річна фінансова звітність

Звіт про рух грошових коштів за 2017 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	31.12.2017	31.12.2016
1	2	3	4
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Процентні доходи, що отримані		274 557	556 111
Процентні витрати, що сплачені		(118 188)	(202 600)
Комісійні доходи, що отримані		209 543	210 312
Комісійні витрати, що сплачені		(85 754)	(49 814)
Результат від операцій з купівлі-продажу іноземної валюти		17 676	12 606
Інші отримані операційні доходи		66 778	47 134
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(508 468)	(510 312)
Грошові кошти сплачені/отримані від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		(143 856)	63 437
Чисте зменшення/(збільшення) обов'язкових резервів у Національному банку України		70 171	(70 171)
Чисте збільшення коштів в інших банках		(136 931)	-
Чисте зменшення кредитів та заборгованості клієнтів		440 722	295 768
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів		(17 199)	36 916
Чисте (зменшення)/збільшення коштів банків		(41 753)	10 924
Чисте зменшення коштів клієнтів		(124 221)	(120 909)
Чисте (зменшення)/збільшення боргових цінних паперів, що емітовані банком		(46 426)	77 432
Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань		1 078 028	(23 411)
Чисті грошові кошти, що використані від операційної діяльності		1 078 535	269 986
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж		(56 895 141)	(51 906 000)
Надходження від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж		55 916 000	52 005 000
Надходження від реалізації фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		-	1 087
Надходження від реалізації необоротних активів		-	26 000
Придбання основних засобів		(28 280)	(4 227)
Надходження від реалізації інвестиційної нерухомості		10 136	-
Результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів		46 692	40 471
Придбання нематеріальних активів		(21 233)	(5 368)
Дивіденди, що отримані		-	65
Чисті грошові кошти, що використані/отримані від інвестиційної діяльності		(971 826)	157 028
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		106 709	427 014

Продовження додатку В

Річна фінансова звітність
Звіт про рух грошових коштів за 2017 рік

(у тисячах гривень)			
Найменування статті	Примітки	31.12.2017	31.12.2016
1	2	3	4
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти		64 293	50 553
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	6	917 691	440 124
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	6	1 088 693	917 691

Голова Правління
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Головний бухгалтер
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

ДАТА: 19 лютого 2018 року

Т.О.Кириченко

О.Ю.Кібець

Річна фінансова звітність

Примітки до річної фінансової звітності на 31 грудня 2017 року та за рік, що закінчився на цю дату

Примітка 11. Основні засоби та нематеріальні активи

[illegible]

Продовження додатку В

Річна фінансова звітність

Примітки до річної фінансової звітності на 31 грудня 2017 року та за рік, що закінчився на цю дату

<i>(у тисячах гривень).</i>											
Рядок	Найменування статті	Земельні ділянки	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	Інші основні засоби	Інші необоротні матеріальні активи	Незавершені кап./вкладення в осн. засоби та немат. активи	Нематеріальні активи	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
11	Балансова вартість на 31.12.2016/01 січня 2017 року :	221	283 702	26 797	2 534	835	82	11	3 529	167 925	485 636
11.1	Первісна (переоц.) вартість	221	288 336	180 692	10 848	7 903	3 558	18 574	3 529	369 323	882 984
11.2	Знос на 31.12.2016	-	(4 634)	(153 895)	(8 314)	(7 068)	(3 476)	(18 563)	-	(201 398)	(397 348)
12	Надходження	-	-	-	-	-	-	-	49 793	-	49 793
13	Введення в експлуатацію основних засобів та нематеріальних активів	-	-	9 385	-	4 523	529	4 819	(34 169)	14 913	-
14	Поліпшення основних засобів та вдосконалення нематер. активів	-	5 651	823	6	-	-	1 635	(15 549)	7 434	-
15	Вибуття	-	(23 217)	(14 698)	(13)	(1 472)	(1 778)	(2 324)	(136)	(137)	(43 775)
16	Вибуття зносу	-	740	14 015	9	1 451	1 749	2 324	-	132	20 420
17	Амортизаційні відрахування	-	(15 028)	(10 054)	(1 063)	(334)	(38)	(276)	-	(39 649)	(66 442)
18	Переоцінка	5	20 779	-	-	-	-	-	-	-	20 784
18.1	Переоцінка первісної вартості	5	6 265	-	-	-	-	-	-	-	6 270
18.2	Переоцінка зносу	-	14 514	-	-	-	-	-	-	-	14 514
19	Балансова вартість на 31.12.2017	226	272 627	26 268	1 473	5 003	544	6 189	3 468	150 618	466 416
19.1	Первісна (переоц.) вартість	226	277 035	176 202	10 841	10 954	2 308	22 703	3 468	391 533	895 270
19.2	Знос на 31.12.2017	-	(4 408)	(149 934)	(9 368)	(5 951)	(1 764)	(16 514)	-	(240 915)	(428 854)